МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІНЖЕНЕРНИЙ НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ
ІМ. Ю.М. ПОТЕБНІ ЗНУ

Кафедра обліку, аналізу, оподаткування та аудиту
(повна назва кафедри)

Кваліфікаційна робота

другий (магістерський)
(рівень вищої освіти)

на тему: «Удосконалення документування обліку, оподаткування та контролю виробничих запасів на ТОВ «ЗЛМЗ»»

Виконав: студент 2 курсу, групи 8.0713 – ОП-дн
спеціальності 071 «Облік і оподаткування»
(код і назва спеціальності)

освітньої програми Оподаткування
(код і назва освітньої програми)

І. Є. Алексєєв
(ініціали та прізвище)

Керівник: завідувач кафедри ОАОА, професор, д.е.н. Меліхова Т.О.
(посада, вчене звання, науковий ступінь, прізвище та ініціали)
Рецензент: професор кафедри ОАОА, професор, д.е.н. Макаренко А. П.
(посада, вчене звання, науковий ступінь, прізвище та ініціали)

До захисту

Запоріжжя
2025

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІНЖЕНЕРНИЙ НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ
ІМ. Ю.М. ПОТЕБНІ ЗНУ

Кафедра Обліку, аналізу, оподаткування та аудиту
Рівень вищої освіти другий (магістерський)
Спеціальність 071 «Облік і оподаткування»
(код та назва)

Освітня програма Оподаткування
(код та назва)

ЗАТВЕРДЖУЮ
Завідувач кафедри _____

«06» березня 2024 року

ЗАВДАННЯ
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ

Алексєєв Іван Євгенійович
(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема роботи Удосконалення документування обліку, оподаткування та контролю виробничих запасів на ТОВ «ЗЛМЗ»
керівник роботи Меліхова Т. О., д.е.н., професор, завідувач кафедри ОАОА,
(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)
затверджені наказом ЗНУ від «28» лютого 2024 року № 358-с та «07» жовтня 2024 року № 1518-с
2. Строк подання студентом роботи 04.02.2025
3. Вихідні дані до роботи законодавчі та нормативні акти України, наукові праці вітчизняних вчених економістів, періодична література, інтернет-ресурси, дані обліку і звітності
4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити)
1. Теоретичні основи документування обліку, оподаткування та контролю виробничих запасів
2 Документування обліку, оподаткування виробничих запасів та фінансовий аналіз на ТОВ «ЗЛМЗ»
3 Пропозиції щодо удосконалення документування обліку, оподаткування та контролю виробничих запасів на ТОВ «ЗЛМЗ»
5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень)
1. Методи оцінки вибуття запасів. 2. Класифікація запасів на рахунках (субрахунках) бухгалтерського обліку. 3. Облік придбання виробничих запасів підзвітною особою. 4. Облік надходження виробничі запасів, придбаних за грошові кошти. 5. Аналіз ліквідності ТОВ «ЗЛМЗ» за 2020-2023 роки. 6. Перевірка правильності класифікації виробничих запасів згідно з НП(С)БО КВЗ-1. 7. Удосконалена форма довідкової відомості відображення виробничих запасів в наказі облікової політики. 8. Довідкова відомість визначення первісної вартості виробничих запасів. 9. Акт приймання-передачі виробничих запасів. 10.

Робочий документ контролера ВЗ-1 –перевірка відповідності облікової політики відображення виробничих запасів. 11. Робочий документ контролера ВЗ-3 – перевірка аналітичних регістрів обліку виробничих запасів. 12. Робочий документ контролера ВЗ-5 – перевірка фінансової звітності підприємства з обліку виробничих запасів.

6. Консультанти розділів роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв
1	Меліхова Т.О., д.е.н., професор, завідувач кафедри ОАОА		
2	Меліхова Т.О., д.е.н., професор, завідувач кафедри ОАОА		
3	Меліхова Т.О., д.е.н., професор, завідувач кафедри ОАОА		

7. Дата видачі завдання 06.03.2024

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Строк виконання етапів роботи	Примітка
1	*Складання робочого плану, визначення предмету, мети та завдань досліджень*	*Листопад 2024*	викон
2	*Огляд літературних джерел, періодичних та наукових видань з теми дослідження*	*Листопад 2024*	викон
3	*Робота над 1 розділом*	*Грудень 2024*	викон
4	*Робота над 2 розділом*	*Грудень 2024*	викон
5	*Робота над 3 розділом*	*Грудень 2024*	викон
6	*Підготовка до публікації наукової статті та тез доповіді*	*Січень-лютий 2025*	викон
7	*Оформлення роботи згідно ДСТУ та методичних рекомендацій*	*Лютий 2025*	викон
8	*Попередній захист роботи*	*Лютий 2025*	викон
9	*Нормоконтроль*	*Лютий 2025*	викон
10	*Підготовка остаточного варіанту роботи, автореферату, презентаційного матеріалу, доповіді*	*Лютий 2025*	викон
11	*Захист роботи*	*Лютий 2025*	викон

Студент _____ (підпис) І. Є. Алексєєв (ініціали та прізвище)

Керівник роботи _____ (підпис) Т. О. Меліхова (ініціали та прізвище)

Нормоконтроль пройдено
Нормоконтролер _____ (підпис) Ю. С. Синиця (ініціали та прізвище)

АНОТАЦІЯ

Алексєєв І. Є. Удосконалення документування обліку, оподаткування та контролю виробничих запасів на ТОВ «ЗЛМЗ».

Кваліфікаційна робота для здобуття ступеня вищої освіти магістра за спеціальністю 071 – Облік і оподаткування, науковий керівник Меліхова Т. О. Запорізький національний університет. Інженерний навчально-науковий інститут ім. Ю. М. Потебні, кафедра обліку, аналізу, оподаткування та аудиту, 2025.

Досліджено теоретичні основи документування обліку, оподаткування та контролю виробничих запасів. Показано документування обліку та оподаткування виробничих запасів на ТОВ «ЗЛМЗ». Проведено фінансовий аналіз ТОВ «ЗЛМЗ». Проведено контроль виробничих запасів на ТОВ «ЗЛМЗ». Надано шляхи щодо удосконалення документування обліку, оподаткування та контролю виробничих запасів на ТОВ «ЗЛМЗ».

Ключові слова: ДОКУМЕНТУВАННЯ, ОБЛІК, ОПОДАТКУВАННЯ, КОНТРОЛЬ, ВИРОБНИЧІ ЗАПАСИ, ФІНАНСОВИЙ АНАЛІЗ, УДОСКОНАЛЕННЯ

ABSTRACT

Aleksieiev I. Improving documentation of accounting, taxation and control of production stocks at ZLMZ LLC.

Qualification work for obtaining a higher education degree of master in the specialty 071 – Accounting and Taxation, scientific supervisor Melikhova T. O. Zaporizhzhia National University. Engineering Educational and Scientific Institute named after Yu.M. Potebnya, Department of Accounting, Analysis, Taxation and Audit, 2025.

The theoretical foundations of documentation of accounting, taxation and control of production stocks are studied. Documentation of accounting and taxation of production stocks at LLC "ZLMZ" is shown. A financial analysis of LLC "ZLMZ" is carried out. Control of production stocks at LLC "ZLMZ" is carried out. Ways to improve documentation of accounting, taxation and control of production stocks at LLC "ZLMZ" are provided.

Keywords: DOCUMENTATION, ACCOUNTING, TAXATION, CONTROL, PRODUCTION STOCKS, FINANCIAL ANALYSIS, IMPROVEMENT

ЗМІСТ

ВСТУП 6
1 ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ДОКУМЕНТУВАННЯ ОБЛІКУ, ОПОДАТКУВАННЯ ТА КОНТРОЛЮ ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ 9
1.1 Законодавчо-нормативна база обліку виробничих запасів 9
1.2 Документування обліку виробничих запасів 15
1.3 Контроль виробничих запасів 41
2 ДОКУМЕНТУВАННЯ ОБЛІКУ, ОПОДАТКУВАННЯ ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ ТА ФІНАНСОВИЙ АНАЛІЗ НА ТОВ «ЗЛМЗ» 49
2.1 Загальна характеристика ТОВ «ЗЛМЗ» 49
2.2 Документування обліку та оподаткування виробничих запасів ТОВ «ЗЛМЗ» 51
2.3 Фінансовий аналіз ТОВ «ЗЛМЗ» 57
3 ПРОПОЗИЦІЇ ЩОДО УДОСКОНАЛЕННЯ ДОКУМЕНТУВАННЯ ОБЛІКУ, ОПОДАТКУВАННЯ ТА КОНТРОЛЮ ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ НА ТОВ «ЗЛМЗ» 67
3.1 Контроль виробничих запасів на ТОВ «ЗЛМЗ» 67
3.2 Шляхи щодо удосконалення документування обліку та оподаткування виробничих запасів на ТОВ «ЗЛМЗ» 77
3.3 Шляхи щодо удосконалення контролю виробничих запасів на ТОВ «ЗЛМЗ» 81
ВИСНОВКИ 86
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ 88
ДОДАТКИ 95

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. У діяльності промислових підприємств обов'язково присутні виробничі запаси, які на підприємство надходять різними шляхами, а саме: придбання у постачальників, виготовлення власним виробництвом, безплатне отримання, внесення в статутний капітал, обмін на подібні або на неподібні активи. На жаль, не усі бухгалтерські процеси забезпечені розробленими формами первинних документів. Однак, від правильного ведення обліку, якісної організації бухгалтерського процесу та використання ефективної методики проведення контролю, залежить правильність складання фінансової звітності. Таким чином, особливо актуальною темою є ведення обліку та проведення контролю за виробничими запасами на промислових підприємствах.

Проблемними питаннями обліку та контролю виробничих запасів займалися такі вітчизняні та зарубіжні вчені: Бутинець Ф. Ф., Давидов Г. М., Кулаковська Л. П., Макаренко А. П., Меліхова Т. О., Піча Ю. В., Сахарцева І. І., Усач Б. Ф. та інші. Автори розглядають дане питання зі своєї точки зору та акцентують увагу на різних аспектах ведення обліку та контролю виробничих запасів. Проте саме питання документування обліку, оподаткування та контролю виробничих запасів розкрито недостатньо і потребує подальшого дослідження.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами і темами. Робота виконана відповідно до науково-дослідної теми кафедри обліку, аналізу, оподаткування та аудиту Інженерного навчально-наукового інституту ім. Ю.М. Потебні Запорізького національного університету «Теоретико-методичні та практичні підходи щодо удосконалення обліку, аналізу, оподаткування та контролю в управлінні підприємством» (державний реєстраційний номер: 0123U100372). Автором запропоновано удосконалення документування обліку, оподаткування та контролю виробничих запасів на ТОВ «ЗЛМЗ».

Мета та завдання роботи. Метою роботи є дослідження документування обліку, оподаткування та контролю виробничих запасів та їх удосконалення на

ТОВ «ЗЛМЗ».

Для досягнення поставленої мети було визначено наступні завдання:

- дослідити теоретичні основи документування обліку, оподаткування та контролю виробничих запасів;
- показати документування обліку та оподаткування виробничих запасів;
- провести фінансовий аналіз ТОВ «ЗЛМЗ».
- провести контроль виробничих запасів на ТОВ «ЗЛМЗ»;
- надати шляхи щодо удосконалення документування обліку, оподаткування та контролю виробничих запасів на ТОВ «ЗЛМЗ».

Об'єктом дослідження є процес документування обліку, оподаткування та контролю виробничих запасів.

Предметом дослідження є існуючі підходи до документування обліку, оподаткування та контролю виробничих запасів ТОВ «ЗЛМЗ».

Інформаційною базою магістерської роботи стали законодавчі та нормативні акти України, наукові праці вчених-економістів, періодична література, інтернет-ресурси, а також дані обліку і звітності ТОВ «ЗЛМЗ».

Наукова новизна отриманих результатів полягає в: удосконаленні документування обліку, оподаткування та контролю виробничих запасів ТОВ «ЗЛМЗ», до найбільш важливих результатів слід віднести:

- запропоновано методику документування контролю виробничих запасів, яка на відміну від існуючих включає: тест внутрішнього контролю, загальний план, програму, робочі документи. Запропонована методика надасть змогу охопити всі аспекти обліку виробничих запасів, дослідити правильність їх відображення в обліку та звітності, а отже вчасно виявити помилки в веденні обліку та підвищити ефективність проведення перевірки.

- удосконалено документування обліку виробничих запасів, а саме запропоновані довідкові відомості: відображення виробничих запасів в наказі облікової політики та визначення первісної вартості виробничих запасів. Також удосконалена форма акту приймання-передачі виробничих запасів з виробництва на склад. Розроблені форми відомостей та акту прискорять ведення

обліку, налагодять якісну організацію бухгалтерського процесу, що зменшить час на підготовку та обробку документів, знизить вірогідність помилки в документах та позитивно вплине на економію витрат підприємства.

Практичне значення отриманих результатів полягає у можливості впровадження практичних рекомендацій у діяльність ТОВ «ЗЛМЗ», що дозволить підвищити ефективність роботи підприємства (довідка про впровадження № ___ від _____).

Методи дослідження. У процесі виконання роботи використано загальнонаукові методи: абстрактно-логічний метод (метод порівняння, метод групування абсолютних, середніх, відносних величин) та балансовий метод (метод деталізації, графічний метод).

Апробація результатів дослідження. Найважливіші положення та висновки магістерської роботи доповідалися на конференції:

Алексєєв І., Меліхова Т. Основні методичні підходи до аналізу використання виробничих запасів на підприємствах. *Цифрова трансформація соціоекономічних, управлінських та освітянських систем сучасного суспільства* : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, м. Запоріжжя, 23-24 листопада 2022 року. Запоріжжя : Видавничий дім «Гельветика», 2022. С. 26-29.

Основні пропозиції автора щодо документування обліку, оподаткування та контролю виробничих запасів знайшли відображення у статті:

Алексєєв І. Є., Меліхова Т. О. Удосконалення документування обліку та контролю виробничих запасів для підвищення якості організації бухгалтерського процесу на підприємстві. *Ефективна економіка*. 2023. № 11. С. 1-17. URL: https://www.nayka.com.ua/index.php/ee/article/view/2480.

Обсяг та структура магістерської роботи. Робота складається із вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Основний зміст роботи виконаний на ___ сторінках комп’ютерного тексту, в тому числі __ рисунки та ___ таблиць. Список використаних джерел складається із __ найменувань.

1 ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ДОКУМЕНТУВАННЯ ОБЛІКУ, ОПОДАТКУВАННЯ ТА КОНТРОЛЮ ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ

1.1 Законодавчо-нормативна база обліку виробничих запасів

Запаси як складова ресурсного забезпечення підприємств є одним із вагомих елементів у структурі оборотних активів. Виробничі запаси є основою виробничого процесу будь-якого суб'єкта господарювання. Від їх наявності залежить безперервність виробництва, а від ефективності використання – якість та собівартість створеної продукції [8].

Визначення «виробничі запаси» наведено у таблиці 1.1.

Таблиця 1.1 – Визначення «виробничі запаси»

Автор	Визначення
З.П. Астахова	матеріально-виробничі запаси - це в широкому розумінні предмети праці, які уречевлено складають основу продукту, що виробляється, і повністю включаються в собівартість продукції, робіт і послуг після попередньої обробки в одному виробничому циклі
К.Л. Багрій	під виробничими запасами розуміє засоби виробництва, що надійшли на підприємство й ще не використовуються у виробничому процесі
Ф.Ф. Бутинець	під сутністю запасів розглядає все те, що завезено на склади підприємства та ще не вступило в першу стадію обробки, тобто частина сукупних запасів, призначених для виробничого споживання
П.С. Безруких	під виробничими запасами розуміє різні речові елементи виробництва, що використовуються в якості предметів праці у виробничому та іншому господарчих процесів
В.В. Ковальова	виробничі запаси - це частина оборотних засобів підприємства, що входить до їх складу: сировина, матеріали, МШП, незавершене виробництво, готова продукція та товари для перепродажу
Т.А. Довга	виробничі запаси - це матеріальні ресурси, що знаходяться на складах фірми (сировина, матеріали, покупні напівфабрикати, що комплектують вироби, паливо і пальне, тара і тарні матеріали, запасні частини для ремонту, інструменти та ін.), призначені для виробничого споживання, але що ще не поступили у виробництво
С.Ф. Покропивного	запаси становлять предмети праці, які підготовлені для запуску у виробничий процес
В.В. Сопко	запаси, як накопичені ресурси, які перебувають у процесі виробництва з метою подальшого продажу продукту виробництва.
І.Б. Швець	виробничі запаси є матеріальними оборотними активами підприємств, що служить головною умовою здійснення необхідного виробничого процесу
Н. Білова та А. Бобро	вказують на склад й терміни використання виробничих запасів, про те, у їх визначенні також відсутні рекомендації стосовно джерел відшкодування витрат на їх придбання

Джерело: [19]

Як зазначає Коваль Н.І., «запаси визначають як наявність відповідних матеріальних ресурсів, до яких належать засоби виробництва, предмети споживання, інші цінності, необхідні для забезпечення розширеного відтворення, обслуговування сфери нематеріального виробництва та задоволення потреб населення, й які іще не використовуються» [36].

Федак Л.М. запаси підприємства характеризує як ресурси (активи), ті, що в даний момент не використовуються та є власністю підприємства, перебуваючи на складах підприємств, на складах постачальників та на складах споживачів або в інших призначених для цього місцях, утримуються для забезпечення діяльності: виробництва, продажу, перепродажу, а також використовуються для управління підприємством [55].

Аналізуючи погляди сучасних економістів на економічну категорію «виробничі запаси», науковці зауважують, що відмінність у трактуванні свідчить про те, що розкриття суті будь-якої економічної категорії залежить від вибраного підходу до її визначення [37].

Згідно з п. 4 НП(С)БО 9 запасами є активи, які:

– утримуються для подальшого продажу за умови звичайної господарської діяльності;

– перебувають у процесі виробництва з метою подальшого продажу продукту виробництва;

– утримуються для споживання під час виробництва продукції, виконання робіт та надання послуг, а також управління підприємством [15].

При цьому визнати запаси активами можна тільки в разі обов’язкового додержання таких умов (п. 5 НП(С)БО 9, п. 2.1 Методрекомендацій № 2):

1) підприємству перейшли ризики та вигоди, пов’язані з правом власності або правом повного господарського відання (оперативного управління) на придбані (отримані) запаси;

2) підприємство здійснює управління запасами і контроль над ними;

3) існує імовірність отримання в майбутньому економічних вигод, пов’язаних з використанням запасів;

4) вартість запасів може бути достовірно визначена [9].

Характерна особливість запасів полягає в тому, що вони належать до оборотних активів, тобто призначені для реалізації чи споживання протягом одного операційного циклу (а не декількох, як, наприклад, основні засоби) або протягом 12 місяців з дати балансу. Одиницею бухгалтерського обліку запасів є їх найменування або однорідна група (вид) [9].

Класифікація запасів, наведена в п. 6 НП(С)БО 9 і п. 1.3 Методрекомендацій № 2, передбачає ділення запасів для цілей бухгалтерського обліку залежно від способу їх отримання та напряму використання. Так, відповідно до зазначеної норми запаси включають:

– сировину, основні та допоміжні матеріали, комплектуючі вироби та інші матеріальні цінності, призначені для виробництва продукції, виконання робіт, надання послуг, обслуговування виробництва та адміністративних потреб;

– незавершене виробництво (далі – НЗВ) у вигляді не закінчених обробкою і складанням деталей, вузлів, виробів та незакінчених технологічних процесів;

– готову продукцію, що виготовлена на підприємстві, призначена для продажу і відповідає технічним і якісним характеристикам, передбаченим договором або нормативно-правовим актом;

– товари у вигляді матеріальних цінностей, що придбані (отримані) та утримуються підприємством з метою подальшого продажу;

– малоцінні та швидкозношувані предмети (далі – МШП), що використовуються протягом не більше одного року або нормального операційного циклу, якщо він більше одного року;

– поточні біологічні активи, що оцінюються за НП(С)БО 9, а також сільськогосподарську продукцію та продукцію лісового господарства після її первісного визнання [59].

Запаси надходять на підприємство різними шляхами, тому активи зараховують на баланс за первісною вартістю (п. 8 НП(С)БО 9) [59].

Формування первісної вартості запасів наведено у таблиці 1.2.

Таблиця 1.2 – Формування первісної вартості запасів

Спосіб надходження запасів	Порядок формування первісної вартості	Яким документом визначено порядок
1	2	3
Придбані за грошові кошти	Первісна вартість куплених запасів включає:	П. 9 НП(С)БО 9; п. 2.2 Методрекомендацій № 2
	– суми, що сплачуються згідно з договором постачальнику (продавцю), за вирахуванням непрямих податків;	
	– суми ввізного мита (при придбанні імпортних запасів);	
	– суми непрямих податків у зв'язку з придбанням запасів, які не відшкодовуються підприємству;	
	– транспортно-заготівельні витрати (далі – ТЗВ), тобто витрати на заготівлю запасів, оплату тарифів (фрахту) за вантажно-розвантажувальні роботи і транспортування запасів усіма видами транспорту до місця їх використання, витрати зі страхування ризиків транспортування запасів;	
	– втрати і нестачі запасів у межах норм природного убутку, які відбулися при транспортуванні та виявлені при оприбуткуванні придбаних запасів;	
	– інші витрати, безпосередньо пов'язані з придбанням запасів та доведенням їх до стану, в якому вони придатні для використання в запланованих цілях. До таких витрат, зокрема, належать прямі матеріальні витрати, прямі витрати на оплату праці, інші прямі витрати підприємства на доопрацювання та підвищення якісно-технічних характеристик запасів. Також до таких витрат потрапить сума оплати послуг митного брокера, якщо ці послуги безпосередньо пов'язані з придбанням запасів. Якщо на момент оприбуткування запасів неможливо достовірно визначити їх первісну вартість, вони можуть оцінюватися та відображатися за справедливою вартістю з наступним коригуванням до первісної вартості	
Виготовлені власними силами підприємства	Первісною вартістю визнається виробнича собівартість запасів, визначена згідно з НП(С)БО 16	П. 10 НП(С)БО 9, п. 2.7 Методрекомендацій № 2
Внесені до статутного капіталу	Первісна вартість відповідає узгодженій засновниками (учасниками) справедливій вартості запасів з урахуванням витрат, передбачених п. 9 НП(С)БО 9	П. 11 НП(С)БО 9, п. 2.9 Методрекомендацій № 2

Продовження таблиця 1.2

1	2	3
Отримані безоплатно	Первісна вартість відповідає справедливій вартості запасів з урахуванням витрат, передбачених п. 9 НП(С)БО 9	П. 12 НП(С)БО 9, п. 2.10 Методрекомендацій № 2
Отримані в результаті обміну на подібні запаси	Первісна вартість дорівнює балансовій вартості переданих (або таких, що підлягають передачі) запасів. Якщо балансова вартість переданих (таких, що підлягають передачі) запасів перевищує їх справедливу вартість, то первісна вартість отриманих запасів визначається на рівні їх справедливої вартості	П. 13 НП(С)БО 9, п. 2.11 Методрекомендацій № 2
Отримані в результаті обміну на неподібні запаси	Первісна вартість відповідає справедливій вартості отриманих запасів	П. 13 НП(С)БО 9, п. 2.11 Методрекомендацій № 2
Отримані в результаті ремонту і поліпшення основних засобів	Запаси оцінюють за чистою вартістю реалізації* або в оцінці можливого використання запасів (визначається виходячи з вартості подібних запасів за наявності їх на балансі підприємства з урахуванням ступеня їх придатності до експлуатації)	П. 2.12 Методрекомендацій № 2
Надійшли від забракованих виробів, зворотних відходів виробництва, ліквідації основних засобів	Первісна вартість визначається за чистою вартістю реалізації (якщо такі запаси призначені для реалізації) або в оцінці їх можливого використання (якщо запаси призначені для власного споживання)	П. 2.13 Методрекомендацій № 2

Джерело: [19]

Виходячи з п. 11 НП(С)БО 9 первісною вартістю запасів, внесених до статутного капіталу підприємства, визнають погоджену засновниками (учасниками) підприємства їх справедливу вартість з урахуванням витрат. Цю вартість зазвичай фіксують в установчих документах [56].

Вартість отриманих запасів визнають за сумою авансових платежів із застосуванням курсів НБУ виходячи з послідовності платежів. У разі часткових оплат при імпорті вартість запасів розбивають на декілька частин виходячи з послідовності платежів [62].

Первісну вартість імпортних запасів формують з урахуванням спільного

застосування НП(С)БО 9 і «валютного» НП(С)БО 21. З урахуванням положень НП(С)БО 21 первісну вартість імпортних матеріалів визначають таким чином (табл. 1.3) [19].

Таблиця 1.3 – Оцінка запасів, придбаних за іноземну валюту

Перша подія	Пункт НП(С)БО	Курс, що застосовується для визначення первісної вартості запасів
Отримання ТМЦ	П. 5 НП(С)БО 21	Первісну вартість визначають за курсом НБУ на дату здійснення операції (на дату визнання активів, тобто оприбуткування запасів)
Перерахування передоплати (авансу)	П. 6 НП(С)БО 21	Первісну вартість визначають за курсом НБУ на дату сплати авансу (тобто фіксується курс НБУ на дату перерахування передоплати і за ним надалі оприбутковують увезені з-за кордону запаси)

Джерело: [19]

Партія, яка дорівнює сумі першого платежу, буде оприбуткована за курсом НБУ на дату перерахування першого авансу, друга партія – за курсом НБУ на дату перерахування другого авансу тощо [50].

Коли за частковою передоплатою йде надходження всієї партії запасів, і тільки потім нерезиденту перераховується решта їх вартості. У такому разі первісна вартість імпортних ТМЦ при надходженні складається із:

– суми, яка дорівнює розміру авансу, перерахованого в гривні за курсом НБУ на дату сплати такої часткової передоплати;

– решти вартості активів (тобто за вирахуванням суми попередньої оплати), перерахованої за курсом НБУ на дату їх оприбутковування [16].

Крім сум, що сплачуються нерезиденту, до первісної вартості запасів при імпорті також включають такі «імпортні» витрати:

– митні платежі (ввізне мито, плата за виконання митних формальностей у неробочий час або поза місцем розташування митних органів);

– послуги митного брокера;

– витрати на сертифікацію імпортних ТМЦ (якщо сертифікат пов’язаний з конкретною партією імпортних ТМЦ);

– витрати на зберігання запасів на митному складі [63].

Ввезення запасів у митному режимі імпорту супроводжується сплатою «ввізного» ПДВ (п.п. «в» п. 185.1 ПКУ). Причому сплачувати його (ввозячи товари в обсягах, що підлягають оподаткуванню) повинні й особи, не зареєстровані платниками ПДВ (п. 181.2 ПКУ). На суму сплаченого ПДВ неплатник збільшить первісну вартість придбаних запасів [28].

Згідно з п. 8 НП(С)БО 21 за всіма монетарними статтями в іноземній валюті потрібно визначати курсові різниці (різницю між оцінками однакової кількості одиниць іноземної валюти при різних курсах НБУ):

– на дату здійснення господарської операції;

– на дату балансу [17].

Монетарними є статті балансу про грошові кошти, а також про активи та зобов'язання, які будуть отримані або сплачені у фіксованій (або визначеній) сумі грошових коштів або їх еквівалентів (п. 4 НП(С)БО 21) [67].

1.2 Документування обліку та оподаткування виробничих запасів

Найпоширеніший спосіб надходження запасів – їх придбання за грошові кошти. Здебільшого запаси купують за національну валюту. Згідно з п. 3.6 Методрекомендацій № 2 приймання й оприбуткування запасів, що надійшли від постачальників, здійснюють на підставі товарно-транспортної накладної (форми № 1-ТН, № 1-ТТН) з використанням штампа про оприбуткування або прибуткового ордера (типової форми № М-4) [10].

При оприбуткуванні запасів для визначення їх номенклатури головну роль відіграє класифікація за відповідним кодом УКТ ЗЕД. У межах одного коду УКТ ЗЕД можна групувати й оприбутковувати під одним найменуванням запаси, які у «вхідних» документах зазначені під різними найменуваннями. Порядок оприбуткування повинен бути передбачений обліковою політикою підприємства. У разі надходження на підприємство запасів без товаросупровідних документів або виявлення невідповідності їх фактичної наявності даним супровідних документів складають акт про приймання

матеріалів (типової форми № М-7) або комерційний акт [20].

Надходження запасів, придбаних підзвітними особами відображають на підставі Звіту про використання коштів, виданих на відрядження або під звіт, за формою, затвердженою наказом № 841. До такого Звіту підзвітна особа додає оригінали документів, що підтверджують використання підзвітних коштів (касові чеки, квитанції тощо). При цьому всі підтвердні документи (рахунки-фактури, накладні тощо) мають бути складені на ім'я підприємства.

Надходження запасів від фізичних осіб, не зареєстрованих ФОП, оформляють закупівельним актом (п. 3.10 Методрекомендацій № 2) [57].

Отримання запасів як внесок до статутного капіталу оформляють тими ж документами, що й оприбутковування придбаних запасів. Згідно з п. 3.3 Методрекомендацій № 2 використовують прибутковий ордер (типової форми № М-4), акт про приймання матеріалів (типової форми № М-7), товарно-транспортна накладна тощо [32].

Документальне оформлення при надходженні запасів за бартерними договорами не відрізняється від надходження запасів, придбаних за гроші. Обмін запасів на інші ТМЦ можна оформити прибутковим ордером (типової форми № М-4), актом про приймання матеріалів (типової форми № М-7), товарно-транспортною накладною відповідної форми тощо (п. 3.4 Методрекомендацій № 2) [22].

За дебетом рахунку 20 «Виробничі запаси» відображаються надходження запасів на підприємство, їх дооцінка, за кредитом - витрачання на виробництво (експлуатацію, будівництво), переробку, відпуск (передачу) на сторону, уцінка тощо [41].

Класифікація запасів на рахунках (субрахунках) бухгалтерського обліку наведено у таблиці 1.4 [41].

Таблиця 1.4 – Класифікація запасів на рахунках (субрахунках) бухгалтерського обліку

Рахунок (субрахунок) бухгалтерського обліку	Зміст рахунка (субрахунку)
1	2
Виробничі запаси (рахунок 20)	
Рахунок призначено для узагальнення інформації про наявність і рух належних підприємству запасів сировини і матеріалів (у тому числі сировини та матеріалів, що перебувають у дорозі та в переробці), будівельних матеріалів, запасних частин, матеріалів сільськогосподарського призначення, палива, тари і тарних матеріалів, відходів основного виробництва.	
201 «Сировина й матеріали»	На цьому субрахунку відображають наявність і рух сировини та основних матеріалів, які входять до складу продукції, що виготовляється, або є необхідними компонентами при її виготовленні. Тут же відображають допоміжні матеріали, що використовуються при виробництві продукції або для господарських потреб, технічних цілей і сприяння у виробничому процесі. Підприємства, що заготовлюють сільгосппродукцію для переробки, також відображають на цьому субрахунку її вартість. Підрядні будівельні підприємства ведуть на цьому субрахунку облік основних матеріалів, що використовуються при здійсненні будівельно-монтажних і ремонтних робіт
202 «Купівельні напівфабрикати та комплектуючі вироби»	На цьому субрахунку відображають наявність і рух покупних напівфабрикатів, готових комплектуючих виробів, придбаних для комплектування продукції, що випускається, які потребують додаткових витрат праці з їх обробки або збирання. Вироби, придбані для комплектації готової продукції, вартість яких не включається до собівартості продукції підприємства, відображають на рахунку 28 «Товари»
203 «Паливо»	Тут обліковують наявність та рух палива (нафтопродуктів, твердого палива, мастильних матеріалів), що придбавається чи заготовлюється для технологічних потреб виробництва, експлуатації транспортних засобів, а також для вироблення енергії та опалення будівель. На цьому субрахунку також обліковують оплачені талони на нафтопродукти і газ
204 «Тара й тарні матеріали»	Тут відображають наявність і рух усіх видів тари (крім тари, яка використовується як господарський інвентар), а також матеріалів і деталей, які використовуються для виготовлення тари та її ремонту (деталі для збирання ящиків, бочкова клепка тощо)
205 «Будівельні матеріали»	На цьому субрахунку підприємства-забудовники відображають рух будматеріалів, конструкцій і деталей, обладнання і комплектуючих виробів, які належать до монтажу, та інших матеріальних цінностей, необхідних для виконання будівельно-монтажних робіт, виготовлення будівельних деталей і конструкцій

Продовження таблиці 1.4

1	2
206 «Матеріали, передані в переробку»	На цьому субрахунку обліковують матеріали, які передані в переробку на сторону і які в подальшому включаються до складу собівартості отриманих із них виробів. Аналітичний облік матеріалів, переданих у переробку, ведуть у розрізі, що забезпечує інформацію щодо підприємств-переробників і контроль за операціями з переробки та відповідними витратами
207 «Запасні частини»	Тут ведуть облік придбаних чи виготовлених запасних частин, готових деталей, вузлів, агрегатів, які використовуються для проведення ремонтів, заміни зношених частин машин, обладнання, транспортних засобів, інструменту, а також автомобільних шин у запасі та обороті. Тут же ведуть облік обмінного фонду повнокомплектних машин, устаткування, двигунів, вузлів, агрегатів, що створюються в ремонтних підрозділах підприємств або на ремонтних підприємствах. Аналітичний облік запасних частин ведуть за місцями зберігання та однорідними групами (механічна група, електрична група тощо). Аналітичний облік машин, устаткування, двигунів, вузлів і агрегатів обмінного фонду ведуть за такими групами: придатні до експлуатації (нові та відновлені); що підлягають відновленню (на складі); що перебувають у ремонті
208 «Матеріали сільськогосподарського призначення»	На цьому субрахунку обліковують мінеральні добрива, отрутохімікати для боротьби із шкідниками й хворобами сільгоспкультур, біопрепарати, медикаменти, хімікати, що використовуються для боротьби з хворобами сільськогосподарських тварин. Тут також відображають саджанці, насіння й корми (покупні й власного вирощування), що використовуються для висаджування, посіву та відгодівлі тварин безпосередньо в господарстві
209 «Інші матеріали»	На цьому субрахунку обліковують бланки суворого обліку (за вартістю придбання), відходи виробництва (обрубку, обрізку, стружку тощо), невиправний брак, матеріальні цінності, одержані від ліквідації основних засобів, які не можуть бути використані як матеріали, паливо або запасні частини на цьому підприємстві (металобрухт, утиль), зношені шини тощо

Джерело: [41]

Матеріальні цінності, що тимчасово знаходяться на підприємстві, але не є його власністю (прийняті на відповідальне зберігання, переробку (давальницька сировина), комісію тощо), обліковують не на рахунках запасів, а на позабалансовому рахунку 02 «Активи на відповідальному зберіганні». Їх відображають в обліку за договірною вартістю або за вартістю, зазначеною у приймально-передавальних актах [24].

Для відображення запасів, що не є власністю підприємства, Інструкцією № 291 передбачено такі субрахунки (табл. 1.5) [57].

Таблиця 1.5 – Субрахунки для обліку запасів, що не належать підприємству

№ з/п	Субрахунок бухгалтерського обліку	Зміст субрахунку	Ведення аналітичного обліку
1	021 «Устаткування, прийняте для монтажу»	На цьому субрахунку підрядні організації обліковують обладнання та інші ТМЦ, які надійшли від замовника та прийняті для монтажу	За замовниками, видами ТМЦ, окремими об'єктами та агрегатами, а також за місцями їх розташування
2	022 «Матеріали, прийняті для переробки»	На цьому субрахунку ведуть облік надходження від замовника сировини та матеріалів, що прийняті для переробки (давальницька сировина) і не оплачуються одержувачем, а також облік їх вибуття (у тому числі в іншому матеріальному вигляді)	За замовниками, видами сировини та матеріалів і місцями їх зберігання або переробки
3	023 «Матеріальні цінності на відповідальному зберіганні»	На цьому субрахунку обліковують, зокрема, ТМЦ, які: – прийняті на відповідальне зберігання через відмову від акцепту розрахункових документів постачальників; – одержані від постачальників, але не сплачені та заборонені до витрачання до їх оплати; – одержані понад кількість, зазначену у видаткових документах постачальників; – сплачені покупцями та які дозволено, як виняток, залишати на відповідальному зберіганні, оформлені охоронними розписками та не вивезені з причин, не залежних від підприємства	За підприємствами-власниками, видами, сортами та місцями зберігання
4	024 «Товари, прийняті на комісію»	Тут обліковують товари, одержані в межах договорів комісії (консигнації), поруки та інших цивільно-правових договорів, що уповноважують підприємство здійснювати продаж товарів від імені та за дорученням іншої особи без передачі права власності на такі товари	За видами товарів і комітентами
5	025 «Матеріальні цінності довірителя»	На цьому субрахунку ведуть облік ТМЦ, які надійшли від третіх осіб при виконанні доручення довірителя на підставі договору доручення	За назвою ТМЦ, їх місцезнаходженням і довірителями

Джерело: [57]

Якщо отримали імпортний товар (від іноземного контрагента), тоді кредиторська заборгованість за отримані товари, що виникла, є монетарною, оскільки вона буде погашена грошовими коштами. Тобто за нею на дату балансу і на дату погашення (в межах операції або за всією статтею) слід визначати курсові різниці [60].

Дебіторська заборгованість, що виникла, буде немонетарною, адже погашається нерезидентом шляхом постачання запасів. За нею курсові різниці не визначають. Курсові різниці в бухгалтерському обліку, наведені у таблиці 1.6 [30].

Таблиця 1.6 – Курсові різниці при придбанні запасів за інвалюту

Ситуація	Вид курсової різниці при імпорті	Критерії визначення	На якому субрахунку обліковувати
Перша подія – отримання запасів	Додатна	Курс НБУ на дату балансу або на дату здійснення операції нижче курсу, що діяв на дату оприбуткування запасів	Субрахунок 714 «Дохід від операційної курсової різниці»
	Від'ємна	Курс НБУ на дату балансу або на дату здійснення операції підвищився порівняно з курсом, що діяв на дату оприбуткування запасів	Субрахунок 945 «Втрати від операційної курсової різниці»
Перша подія - передоплата	Курсові різниці не виникають		

Джерело: [30]

Надходження цінностей, що обліковуються на забалансі, відображають за дебетом відповідного субрахунку (кореспондуючого рахунка немає), а їх вибуття – за кредитом цього ж субрахунку [58].

У формі № 1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)» запаси, що належать підприємству, відображають у складі оборотних активів, тобто в розділі II Активу Балансу [43].

У формі № 1 для відображення сум запасів виділено рядок 1100 «Запаси». У ньому зазначають загальну вартість активів, що визнаються запасами відповідно до НП(С)БО 9 [52].

Аналогічний рядок є у формах № 1-м і № 1-мс, призначених для суб'єктів малого підприємництва [25].

Якщо інформація про той чи інший вид запасів (виробничі запаси, НЗВ, готову продукцію, товари) відповідає ознакам істотності, її можна навести в таких додаткових рядках форми № 1:

1101 «Виробничі запаси» – відображають вартість запасів МШП, сировини, основних і допоміжних матеріалів, палива, покупних напівфабрикатів і комплектуючих виробів, запасних частин, тари, будівельних матеріалів та інших матеріалів, призначених для споживання протягом нормального операційного циклу;

1102 «Незавершене виробництво» – відображають витрати на НЗВ і незавершені роботи (послуги), а також вартість напівфабрикатів власного виробництва. У цьому рядку наводять заборгованість замовників за будівельними контрактами;

1103 «Готова продукція» – відображають запаси виробів на складі, обробка яких завершена і які пройшли випробування, приймання, укомплектовані згідно з умовами договорів із замовниками та відповідають технічним умовам і стандартам. Продукцію, що не відповідає наведеним вимогам (крім браку), і роботи, не прийняті замовником, наводять у складі НЗВ (ряд. 1102 форми № 1);

1104 «Товари» – відображають вартість залишків товарів, придбаних підприємством для наступного продажу, без суми торгових націнок [26].

У рядку 1100 форм № 1 і № 1-м не зазначають вартість поточних біологічних активів, а також необоротних активів, що утримуються для продажу, і груп вибуття. Так, вартість поточних біологічних активів тваринництва в оцінці за справедливою або первісною вартістю і рослинництва в оцінці за справедливою вартістю відображають окремо в рядку 1110. У рядку 1200 розділу III Активу Балансу – зазначають необоротні активи, що утримуються для продажу [42].

У формі № 1-мс окремих рядків для відображення поточних біологічних активів і необоротних активів, що утримуються для продажу, не передбачено,

тому усі запаси заносять у рядок 1100 [31].

Великі та середні підприємства інформацію про запаси зазначають у розділі VIII Приміток до річної фінансової звітності (форма № 5). Дані про балансову вартість запасів підприємства на кінець звітного року, а також наводять відомості про їх переоцінку протягом року. Окремо показують вартість запасів:

– відображених за чистою вартістю реалізації;
– переданих в обробку;
– оформлених у заставу;
– переданих на комісію [31].

Вартість активів, що значиться на субрахунку 286 і на позабалансовому рахунку 02 [31].

Придбані запаси оприбутковують на відповідному рахунку (субрахунку) класу 2 в кореспонденції із субрахунком 631 (або 685) [13].

Виняток – надходження запасів, придбаних підзвітними особами. На субрахунку 631 не буде відображатися розрахунків з постачальниками. Запаси оприбутковуються у кореспонденції з субрахунком 372 «Розрахунки з підзвітними особами» [14].

Податок на прибуток розраховується виходячи з бухгалтерського фінансового результату,скоригованого на різниці. При цьому малодохідні підприємства такі різниці можуть не визначати (п.п. 134.1.1 ПКУ) 21.

Підприємство вважають малодохідним, якщо його річний дохід від будь-якої діяльності (за вирахуванням непрямих податків), визначений за правилами бухгалтерського обліку, за останній річний звітний (податковий) період не перевищує 40 млн грн. Підприємства, у яких такий дохід вищий, з метою обкладення податком на прибуток вважаються високодохідними [66].

Для малодохідників, які не визначають різниці, орієнтуються на бухгалтерський облік. При цьому саме надходження запасів ніяк не впливає на бухгалтерський фінансовий результат, а отже, й на об’єкт обкладення податком на прибуток [21].

В п.п. 140.5.4 ПКУ є виняток – продавцем ТМЦ є неприбуткова організація (крім бюджетних установ), внесена до Реєстру неприбуткових установ та організацій на дату придбання запасів. Тоді підприємству-покупцю необхідно збільшити бухгалтерський фінансовий результат на 30 % вартості придбаних запасів [11].

Проте якщо вартість товарів, робіт і послуг, придбаних у неприбутківця, сукупно протягом звітного (податкового) року не перевищує 25 розмірів мінімальної заробітної плати, встановленої на 1 січня звітного (податкового) року, таке коригування здійснювати не потрібно [35].

Коригування не потрібне, якщо підприємство-покупець підтверджує суму своїх витрат за цінами, визначеними за принципом «витягнутої руки», згідно з процедурою, встановленою ст. 39 ПКУ, але без подання звіту. Зменшувати в бухгалтерському обліку вартість придбаних запасів на 30 % не потрібно. Різницю, передбачену п.п. 140.5.4 ПКУ, визначають за підсумками року [65].

Якщо запаси придбані з «вхідним» ПДВ, його суму підприємство включає до податкового кредиту. Відображають його за першою подією: або на дату списання коштів з рахунку підприємства для оплати запасів, або на дату отримання цих запасів (п. 198.2 ПКУ). Обов'язковою умовою є наявність податкової накладної, зареєстрованої в ЄРПН (пп. 198.6 і 201.10 ПКУ) [21].

У такому разі податковий кредит може бути підтверджений не лише податковою накладною, а й касовим чеком (п.п. «б» п. 201.11 ПКУ). В чеку обов'язково мають бути зазначені: загальна сума отриманих запасів, сума ПДВ, фіскальний номер і податковий номер постачальника. Загальна сума за касовими чеками не може перевищувати 200 грн на день (без урахування ПДВ) [35].

При цьому значення має тільки загальна сума, а кількість касових чеків не важлива. Відображати податковий кредит слід на дату подання Звіту підзвітною особою [11].

Підприємство отримає зазначені документи тільки разом зі Звітом про використання коштів, виданих на відрядження або під звіт. А в момент

затвердження Звіту керівником підприємство визнає, що здійснені витрати пов'язані з його діяльністю [12].

Якщо запаси, придбані з ПДВ, планується використовувати в без ПДВшних або негосподарських операціях, то не пізніше останнього числа того місяця, в якому придбані запаси, нараховуються компенсуючі податкові зобов'язання (п. 198.5 ПКУ). На дату нарахування таких ПДВ-зобов'язань складається зведена податкова накладна, яку слід зареєструвати в ЄРПН. База оподаткування визначається виходячи з вартості придбання таких запасів (п. 189.1 ПКУ) [64].

Облік надходження виробничих запасів, придбаних за грошові кошти наведено у таблиці 1.7.

Таблиця 1.7 – Облік надходження виробничих запасів, придбаних за грошові кошти

Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків	
	Дебет	Кредит
Варіант 1. Перша подія – отримання виробничих запасів		
Отримано виробничі запаси від постачальника	201	631
Відображено суму податкового кредиту з ПДВ (за наявності податкової накладної, зареєстрованої в ЄРПН)	644/1	631
	641/ПДВ	644/1
Оплачено придбані виробничі запаси	631	311
Варіант 2. Перша подія – перерахування передоплати		
Перераховано постачальнику передоплату за виробничі запаси	371	311
Відображено суму податкового кредиту з ПДВ (за наявності податкової накладної, зареєстрованої в ЄРПН)	644/1	644/ПДВ
	641/ПДВ	644/1
Оприбутковано придбані виробничі запаси	201	631
Списано раніше відображену суму податкового кредиту з ПДВ	644/ПДВ	631
Здійснено залік заборгованостей	631	371

Джерело: [65]

Облік придбання виробничих запасів підзвітною особою наведено у таблиці 1.8.

Таблиця 1.8 – Облік придбання виробничих запасів підзвітною особою

Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків	
	Дебет	Кредит
1	2	3
Варіант 1. Придбання запасів за кошти, видані під звіт		
Видано з каси грошові кошти під звіт	372	301
Оприбутковано виробничі запаси, придбаний підзвітною особою	201	372
Відображено податковий кредит з ПДВ на підставі чека РРО	641/ПДВ	372
Залишок невикористаних коштів повернуто до каси підприємства	301	372
Варіант 2. Придбання запасів за кошти підзвітної особи з подальшим їх відшкодуванням		
Оприбутковано виробничі запаси, придбаний підзвітною особою	201	372
Відображено податковий кредит з ПДВ на підставі чека РРО	641/ПДВ	372
Погашено заборгованість перед працівником на підставі Звіту	372	301

Джерело: [66]

Придбання виробничих запасів за іноземну валюту наведено у таблиці 1.9.

Таблиця 1.9 – Придбання виробничих запасів за іноземну валюту

Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків	
	Дебет	Кредит
1	2	3
Варіант 1. Перша подія – отримання виробничих запасів		
Перераховано мито	377	311
Сплачено «ввізний» ПДВ	377	311
Оприбутковано отримані від нерезидента виробничі запасів	201	632
Включено до первісної вартості виробничих запасів суму мита	201	377
Включено до первісної вартості виробничі запаси вартість послуг митного брокера	201	685
Включено до складу податкового кредиту суму ПДВ, сплачену при ввезенні виробничих запасів	641/ПДВ	377
Оплачено вартість послуг митного брокера	685	311
Курсові різниці на дату балансу		
Відображено курсову різницю на дату балансу	945	632

Продовження таблиці 1.9

1	2	3
Списано курсову різницю на фінансовий результат	791	945
Погашення заборгованості		
Перераховано оплату за виробничих запасів нерезиденту	632	312
Відображено курсову різницю	632	714
Списано курсову різницю на фінансовий результат	714	791
Варіант 2. Перша подія – передоплата		
Перерахування передоплати		
Перераховано передоплату нерезиденту	371	312
Отримання виробничих запасів		
Перераховано суму ввізного мита	377	311
Перераховано суму «ввізного» ПДВ	377	311
Оприбутковано виробничі запаси, отримані від нерезидента, за курсом НБУ на дату сплати авансу	201	632
Включено до первісної вартості виробничі запаси суму ввізного мита	201	377
Включено до первісної вартості виробничі запаси вартість послуг митного брокера	201	685
Відображено суму податкового кредиту з ПДВ	641/ПДВ	377
Відображено залік заборгованостей	632	371
Оплачено послуги митного брокера	685	311

Джерело: [21]

Бухгалтерський облік операцій з отримання запасів за бартером залежить від того, які запаси обмінюються – подібні чи неподібні [14].

Подібними для цілей бухгалтерського обліку вважають об’єкти, у яких подібне призначення й однакова справедлива вартість (п. 9 НП(С)БО 15). Справедлива вартість – це сума, за якою можна продати актив або оплатити зобов’язання за звичайних умов на певну дату (п. 4 НП(С)БО 19). Якщо порушується одна з умов (подібне функціональне призначення або однакова справедлива вартість), то активи вважаються неподібними [11].

При обміні такими активами:

– дохід у бухгалтерському обліку не визнають (п. 9 НП(С)БО 15);

– первісна вартість запасів, отриманих в обмін на подібні запаси, дорівнює балансовій вартості переданих запасів [11].

Якщо балансова вартість переданих запасів перевищує їх справедливу вартість, то первісною вартістю отриманих запасів є їх справедлива вартість.

Різницю між балансовою і справедливою вартістю переданих запасів включають до складу витрат звітного періоду (п. 13 НП(С)БО 9). Таку різницю відображають на субрахунку 949 «Інші витрати операційної діяльності» [11].

При обміні неподібними запасами визнається дохід. Суму доходу за бартерним контрактом визначають за справедливою вартістю запасів, що отримані або підлягають отриманню підприємством, зменшеною на суму, яку підприємство доплачує контрагенту, або збільшеною на суму, яку підприємство отримує від контрагента (п. 23 НП(С)БО 15) [66].

Якщо ж справедливу вартість запасів, які отримані або підлягають отриманню, достовірно визначити неможливо, то дохід визначають за справедливою вартістю активів, робіт, послуг (окрім грошових коштів та їх еквівалентів), переданих за цим бартерним контрактом (п. 24 НП(С)БО 15) [65].

Первісною вартістю запасів, придбаних в обмін на неподібні активи, визнається справедлива вартість отриманих запасів (п. 13 НП(С)БО 9) [66].

До первісної вартості включають додаткові витрати, про які говорить п. 9 НП(С)БО 9. До таких витрат можна віднести ТЗВ, суми непрямих податків, що не відшкодовуються підприємству, витрати, безпосередньо пов’язані з доведенням запасів до стану, придатного для використання в запланованих цілях, тощо [35].

Кожна зі сторін бартерного договору (п.п. 14.1.10 ПКУ) виступає продавцем запасів, які вона передає контрагенту, і покупцем запасів, які вона отримує натомість. Якщо високодохідник або малодохідник-доброволець проводить бартерні операції на території України, різниця може виникнути при обміні запасами з неприбутковими організаціями (крім бюджетних установ) [21].

Операції з постачання товарів (робіт, послуг) у межах бартерного договору підлягають обкладенню ПДВ на підставі п.п. «а» п. 185.1 ПКУ. База оподаткування визначається згідно з п. 188.1 ПКУ виходячи з договірної вартості, але не може бути нижчою ціни придбання (для придбаних запасів) або звичайних цін (для самостійно виготовлених запасів) [64].

Враховуючи негрошову форму оплати, датою виникнення ПДВ-

зобов'язань є дата відвантаження запасів (п. 187.1 ПКУ) [11].

Отримуючи запаси за бартерним договором, підприємство виступає його покупцем, а отже, щодо нього діють усі ПДВ-правила, встановлені законодавством для операцій з придбання товарів, тому суми «вхідного» ПДВ платник має право віднести до складу податкового кредиту [14].

Величина податкового кредиту визначається згідно з п. 198.3 ПКУ виходячи з договірної вартості отриманих запасів. Податковий кредит за товарообмінними (бартерними) операціями виникає на дату отримання запасів (п. 198.2 ПКУ). Умовою його відображення є наявність податкової накладної, зареєстрованої в ЄРПН [21].

Облік отримання запасів в обмін на подібні активи наведено у таблиці 1.10.

Таблиця 1.10 – Облік отримання запасів в обмін на подібні активи

Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків	
	Дебет	Кредит
Відображено передачу металочерепиці червоного кольору за справедливою вартістю	361	205/черв
Списано різницю між балансовою і справедливою вартістю переданої металочерепиці	949	205/черв
Відображено податкові зобов'язання з ПДВ при постачанні червоної металочерепиці (виходячи з договірної вартості)	361	641/ПДВ
Нараховано податкові зобов'язання з ПДВ на різницю між первісною вартістю переданої металочерепиці та її договірною вартістю	949	641/ПДВ
Оприбутковано отриману металочерепицю цегляного кольору	205/цегл	631
Відображено податковий кредит з ПДВ (за наявності податкової накладної, зареєстрованої в ЄРПН)	644/1	631
	641/ПДВ	644/1
Здійснено залік заборгованостей	631	361
Відображено у складі фінансового результату:		
– різницю між справедливою вартістю металочерепиці та її балансовою вартістю	791	949
– ПДВ, нарахований на різницю між мінбазою і договірною вартістю	791	949

Джерело: [21]

Облік придбання виробничих запасів в обмін на неподібні активи наведено у таблиці 1.11.

Таблиця 1.11 – Облік придбання виробничих запасів в обмін на неподібні активи

Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків	
	Дебет	Кредит
Отримано партію виробничих запасів		631
Відображено податковий кредит виходячи з вартості отриманих виробничих запасів	644/1	631
	641/ПДВ	644/1
Відвантажено партію виробничих запасів	361	712
Відображено податкові зобов'язання з ПДВ	712	641/ПДВ
Списано балансову вартість партії виробничих запасів	943	201
Відображено залік заборгованостей	631	361
Отримано доплату в розмірі різниці між вартостями сировини	311	361
Відображено фінансові результати	712	791
	791	943

Джерело: [21]

Внесення запасів до статутного капіталу підприємства відображають на рахунках обліку таких запасів у кореспонденції з рахунком 46 «Неоплачений капітал» [12].

У ПКУ немає спеціальних різниць для операцій з отримання запасів як внеску до статутного капіталу, але це є придбанням цих активів. Високодохідники і малодохідники-добровольці повинні застосовувати різниці. Операція з унесення запасів до статутного капіталу є об'єктом оподаткування ПДВ [11].

Для підприємства, яке отримує запаси до свого статутного капіталу в обмін на корпоративні права, це означає, що така операція буде для нього податково-кредитною. Податковий кредит виникає тільки в разі отримання до статутного капіталу необоротних активів, немає підстав для того, щоб позбавляти емітента податкового кредиту за запасами [35].

При цьому мають бути дотримані дві умови:

– по-перше, на момент отримання запасів підприємство – емітент корпоративних прав уже встигло зареєструватися платником ПДВ;

– по-друге, є податкова накладна інвестора, зареєстрована в ЄРПН [65].

Датою, на яку виникає право на податковий кредит, буде дата

оприбуткування запасів, отриманих як внесок до статутного капіталу. Якщо ж на момент отримання запасів як внеску до свого статутного капіталу підприємство-емітент ще не є платником ПДВ, то суму ПДВ воно відобразить у складі первісної вартості отриманих активів [65].

Облік надходження виробничих запасів як внеску до статутного капіталу наведено у таблиці 1.12.

Таблиця 1.12 – Облік надходження виробничих запасів як внеску до статутного капіталу

Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків	
	Дебет	Кредит
Відображено заборгованість учасника з внеску до статутного капіталу	46	401
Оприбутковано виробничих запасів, отримані як внесок до статутного капіталу	201	46
Відображено податковий кредит з ПДВ (за наявності податкової накладної, зареєстрованої в ЄРПН)	644/1	46
	641/ПДВ	644/1

Джерело: [65]

Запаси, одержані безоплатно, можуть оформлятися товарно-транспортною накладною або накладною-вимогою на відпуск (внутрішнє переміщення) матеріалів (типової форми № М-11) з використанням штампа про оприбуткування. Також може застосовуватися прибутковий ордер типової форми № М-4 (п. 3.5 Методрекомендацій № 2) [35].

Згідно з п. 12 НП(С)БО 9 первісною вартістю запасів, отриманих підприємством безоплатно, є їх справедлива вартість з урахуванням витрат, передбачених п. 9 НП(С)БО 9. При цьому справедливою вартістю вважається сума, за якою можна продати актив або оплатити зобов’язання за звичайних умов на певну дату [35].

Вартість безоплатно отриманих запасів відображають у складі іншого операційного доходу звітного періоду (субрахунок 718 «Дохід від безоплатно одержаних оборотних активів») [21].

В податковому обліку розуміють під безоплатно отриманими запасами, відповідно до п.п. 14.1.13 ПКУ це:

– запаси, що надаються згідно з договорами дарування, іншими договорами, за якими не передбачається грошова чи інша компенсація вартості таких запасів або їх повернення, чи без укладення таких договорів;

– запаси, передані юридичній або фізичній особі на відповідальне зберігання і використані нею [21].

Є різниці тільки за безоплатною передачею запасів підприємством. Відносно безоплатного отримання від інших осіб різниць не передбачено. Тому такі операції як у малодохідників, так і у високодохідників відображатимуться відповідно до правил бухгалтерського обліку [66].

Якщо підприємство отримує запаси безоплатно від резидента, це ніяк не позначається на ПДВ-обліку отримувача. Податковий кредит складається із сум нарахованого/сплаченого ПДВ (п. 198.3 ПКУ). А при безоплатному одержанні такої сплати/нарахування немає. Тому отримувач не має права на «вхідний» ПДВ за цією операцією – адже жодної сплати ПДВ немає. І розраховувати він може тільки на «нульову» податкову накладну від постачальника [65].

Якщо ж запаси безоплатно отримані від нерезидента «ввізний» ПДВ у цьому випадку все одно нараховується, оскільки «імпортний» ПДВ сплачується не дарувальнику-нерезиденту, а до бюджету України. Податкові зобов’язання з «імпортного» ПДВ виникають на дату подання декларації на митне оформлення (п. 187.8 ПКУ). Базою оподаткування буде митна вартість запасів з урахуванням мита й акцизного податку, що підлягають сплаті (п. 190.1 ПКУ) [65].

Перерахунок іноземної валюти у валюту України для визначення бази оподаткування здійснюють за курсом НБУ на дату подання митної декларації. Сплатити податкові зобов’язання при ввезенні запасів, безоплатно отриманих від нерезидента, слід до або в день подання митної декларації (п. 206.1 ПКУ). Податкову накладну на суму «імпортних» ПДВ-зобов’язань не складають. У декларації з ПДВ вони теж не відображаються, оскільки сплачуються безпосередньо на митниці, а не за даними декларації [65].

Сплачений при митному оформленні ПДВ платник цього податку включає до складу податкового кредиту. Роблять це на дату сплати «імпортних» податкових зобов'язань за ввезені запаси на підставі митної декларації (п. 201.12 ПКУ). В цьому випадку запаси був не придбаний, а одержаний від нерезидента безоплатно. При безоплатному отриманні запасів від нерезидента отримувач має право на податковий кредит з ПДВ [11].

Облік безоплатного надходження виробничих запасів наведено у таблиці 1.13.

Таблиця 1.13 – Облік безоплатного надходження виробничих запасів

Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків	
	Дебет	Кредит
Безоплатне отримання виробничих запасів від підприємства-резидента		
Оприбутковано безоплатно отримані виробничих запасів	201	718
Списано суму доходу на фінансовий результат	718	791
Безоплатне отримання виробничих запасів від підприємства-нерезидента		
Сплачено ввізне мито	377	311
Перераховано суму «ввізного» ПДВ	377	311
Оприбутковано виробничих запасів, безоплатно отримані від нерезидента (за справедливою вартістю)	201	718
Включено до первісної вартості виробничих запасів суму мита	201	377
Включено до податкового кредиту суму сплаченого «ввізного» ПДВ	641/ПДВ	377
Списано суму доходу на фінансовий результат	718	791

Джерело: [12]

При прийманні запасів може бути виявлена їх нестача. Причини можуть бути різними: природний убуток при транспортуванні, порушення вимог до упаковки, навантаження і розвантаження та інші фактори, що призводять до нестачі запасів понад норми природного убутку. Поглянемо, як відобразити нестачі в обліку отримувача [14].

Якщо при оприбуткуванні запасів виявлено невідповідність їх кількості даним супровідних документів, то складають акт про приймання матеріалів (типової форми № М-7) за участю матеріально відповідальної особи і представника відправника (постачальника) або представника незацікавленої

організації. Також може складатися комерційний акт (п. 3.7 Методрекомендацій № 2) [21].

Нестачі запасів бувають:

– у межах норм природного убутку;

– понад норми природного убутку [11].

Під природним убутком запасів розуміють зменшення їх кількості (маси) внаслідок природної зміни біологічних або фізико-хімічних властивостей при збереженні якісних характеристик. Зокрема, до природного убутку належить зменшення маси запасів через випаровування вологи, вивітрювання, розпил, розкришення, витік, розлив при перекачуванні та продажу рідких товарів, витрати речовин при диханні (наприклад, круп та борошна). Не є природним убутком втрати, що виникли внаслідок псування товарів, їх розкрадання, різниці між фактичною масою тари і масою за трафаретом (завіс тари) тощо [65].

Для втрат, які носять об’єктивний характер, нормативно-правовими актами встановлені граничні розміри – норми природного убутку. Установлені норми природного убутку матеріалів, товарів та продукції є максимально допустимими (граничними) [65].

Вартість нестач у межах норм природного убутку включають до первісної вартості отриманих запасів. Запаси оприбутковують на баланс за дебетом рахунків 20 у фактично отриманій кількості. У результаті такого відображення нормативних нестач фактично отримана кількість товарів оприбутковується за завищеною ціною [13].

А ось із понаднормовими нестачами і втратами все інакше. Вони первісну вартість запасів не збільшують (п. 2.3 Методрекомендацій № 2). Понаднормові втрати і нестачі, що виникли при транспортуванні та виявлені при оприбуткуванні, оцінюють виходячи з первісної вартості одиниці придбаних запасів. На суму понаднормових втрат формують заборгованість за претензією, що пред’являється винному в нестачі (наприклад, постачальнику або перевізнику). Її відображають за дебетом субрахунку 374 «Розрахунки за претензіями». Якщо таку заборгованість у майбутньому визнають безнадійною,

її списують до складу витрат звітного періоду проводкою: Дт 944 – Кт 374 [12].

Якщо ж понаднормова нестача утворилася з вини самого підприємства-отримувача, її вартість відразу відображають у складі витрат. Для обліку таких нестач призначений субрахунок 947 «Нестачі і втрати від псування цінностей» (п. 5.7 Методрекомендацій № 2) [21].

У податковому обліку жодних різниць у зв'язку з нестачами (нормативними чи понаднормовими) не існує. Вони впливають на об'єкт обкладення податком на прибуток так само, як вони впливають на бухгалтерський фінансовий результат. Об'єкт оподаткування зменшуватиметься на суму будь-яких нестач, виявлених при прийманні запасів [65].

ПДВ-облік нестач залежить від того, є вони нормативними чи понаднормовими. У разі нормативних нестач при оприбуткуванні запасів податковий кредит відображається в загальному порядку, тобто нібито цих нестач не було (п. 198.2 ПКУ) [64].

Якщо йдеться про понаднормові нестачі, то тут важливо, чи була раніше перерахована передоплата постачальнику. Перша подія – передоплата. Оскільки податкова накладна була складена на суму авансу, а він не повернений, то й коригування раніше нарахованих податкових зобов'язань робити не потрібно [11].

У випадку, коли постачальник згідно з пред'явленою йому претензією допоставить запаси, якого не вистачає, у ПДВ-обліку сторін господарські операції нічого не змінюється, адже перша подія (передоплата) не змінилася. Якщо ж передоплата буде повернена, то на цю дату продавець складає зменшуючий розрахунок коригування, який реєструє покупець. На підставі цього розрахунку покупець зменшить податковий кредит з ПДВ [12].

Перша подія – постачання товару. У цій ситуації первинні документи і складена до них податкова накладна не відповідають фактичній господарській операції, тому покупець не має права відобразити податковий кредит [21].

У зв'язку з виявленою понаднормовою нестачею продавець повинен скласти зменшуючий розрахунок коригування, який реєструє покупець (п. 192.1

ПКУ), тому покупець зможе відобразити податковий кредит. Це буде податковий кредит за податковою накладною з помилкою, з урахуванням виправляючого розрахунку коригування. У результаті у ПДВ-обліку покупця з'явиться сума податкового кредиту виходячи з вартості фактично отриманих запасів. Якщо буде прийнято рішення допоставити запаси, якого не вистачає, то постачальник повинен скласти нові супровідні документи [35].

Як ці операції відображають в обліку підприємства, покажемо в табл. 1.14.

Таблиця 1.14 – Облік нестач запасів, виявлених при прийманні

Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків	
	Дебет	Кредит
Варіант 1. Перша подія – постачання виробничих запасів		
Отримано від постачальника виробничих запасів (вартість фактично отриманого посуду і втрат у межах норм природного убутку)	201	631
Відображено ПДВ, але не включено до податкового кредиту до виправлення податкової накладної	644/1	631
Відображено заборгованість за виставленою постачальнику претензією в сумі понаднормових втрат	374	631
Отримано розрахунок коригування до податкової накладної, відображено податковий кредит	641/ПДВ	644/1
Перераховано постачальнику оплату за фактично отримання виробничих запасів	631	311
Допоставлено постачальником посуд	201	374
Відображено податковий кредит з ПДВ (за наявності податкової накладної, зареєстрованої в ЄРПН)	644/1	374
	641/ПДВ	644/1
Оплачено вартість допоставлених виробничих запасів	631	311
Варіант 2. Перша подія – передоплата		
Перераховано постачальнику передоплату за виробничі запаси	371	311
Отримано від постачальника виробничих запасів (вартість фактично отриманого посуду і втрат у межах норм природного убутку)	201	631
Списано раніше відображену суму податкового кредиту з ПДВ	644/ПДВ	631
Відображено заборгованість за претензією (у сумі понаднормових втрат)	374	631
Здійснено залік заборгованостей	631	371
Допоставлено посуд постачальником	201	374
Списано раніше відображену суму податкового кредиту з ПДВ	644/ПДВ	374

Джерело: [64]

В бухгалтерському обліку при вибутті запасів застосовують один з 5 методів їх оцінки, встановлених п. 16 НП(С)БО 9 і п. 2.15 Методрекомендацій

№ 2 [64].

Методи оцінки вибуття запасів наведено на рисунку 1.1.

Рисунок 1.1 – Методи оцінки вибуття запасів

Джерело: [11]

Для всіх одиниць бухгалтерського обліку запасів, що мають однакове призначення й однакові умови використання, застосовують лише один із зазначених вище методів [21].

Метод оцінки вибуття запасів підприємство визначає самостійно в наказі про облікову політику з урахуванням особливостей своєї діяльності. За методом ідентифікованої собівартості оцінюють запаси, які:

– відпускаються для виконання спеціальних замовлень і проектів;

– не замінюють один одного [35].

Суть методу полягає в тому, що вартість одиниці запасів можна ідентифікувати із цією одиницею. При використанні цього методу необхідно визначити ознаку, за якою можна ідентифікувати одиницю запасів і її ціну [66].

Метод середньозваженої собівартості чудово підійде для підприємств, що мають велику кількість запасів різної номенклатури [64].

При цьому для розрахунку середньозваженої собівартості запасів використовують один з таких способів:

1) за звітний місяць (п. 18 НП(С)БО 9);

2) на дату здійснення операції (п. 19 НП(С)БО 9) [64].

При цьому методі розраховують середньозважену собівартість одиниці запасів шляхом ділення сумарної вартості залишку таких запасів на початок звітного місяця і запасів, отриманих у звітному місяці, на сумарну кількість запасів на початок звітного місяця та запасів, отриманих у звітному місяці. Тобто собівартість запасів, що вибули, визначається один раз – наприкінці звітного місяця [65].

Розрахунок можна представити у вигляді формули:

$$С/в_{сер} = \frac{Вз_{п}+Вз_{над}}{З_{п}+З_{над}}, \quad (1.1)$$

Де $С/в_{сер}$ – середньозважена собівартість одиниці певного виду запасів, грн;

$Вз_{п}$ – вартість залишку запасів на початок звітного місяця, грн;

$Вз_{над}$ – вартість запасів, що надійшли у звітному місяці, грн;

$З_{п}$ – кількість одиниць певного виду запасів на початок місяця, од.;

$З_{над}$ – кількість одиниць запасів цього виду, що надійшли у звітному місяці, од [35].

При методі середньозваженої собівартості (на дату операції) оцінку кожної операції з вибуття запасів здійснюють за середньозваженою собівартістю шляхом ділення сумарної вартості таких запасів на дату операції на сумарну кількість запасів на цю ж дату. Тобто в розрахунку середньозваженої собівартості одиниці запасів беруть участь вартість і кількість запасів на певну дату [65].

Формула розрахунку середньозваженої собівартості:

$$С/в_{сер} = Вз_{опер} \div З_{опер}, \quad (1.2)$$

де $Вз_{опер}$ – сумарна вартість запасів на дату операції, грн;

$З_{опер}$ – кількість запасів на дату операції, од [66].

Оцінка запасів за методом ФІФО (від англ. FIFO – first in first out)

ґрунтується на припущенні, що запаси використовують у тій послідовності, в якій вони надходили на підприємство. Тобто запаси, придбані першими, продаються першими. Запаси, що залишилися на кінець періоду, були придбані або виготовлені в останню чергу [11].

За методом нормативних витрат собівартість запасів, що вибули, визначають виробничі підприємства виходячи з норм витрат на виготовлення одиниці продукції (робіт, послуг). Норми витрат підприємства встановлюють самостійно з урахуванням нормальних рівнів використання запасів, праці, виробничих потужностей і діючих цін (п. 21 НП(С)БО 9). Оцінку продукції (робіт, послуг) за нормативними витратами на дату балансу (або на кінець місяця) коригують до фактичної виробничої собівартості [13].

Метод ціни продажу базується на застосуванні середнього відсотка торгової націнки на товари. Собівартість реалізації в такому разі визначають як різницю між продажною (роздрібною) вартістю реалізованих товарів і сумою торгової націнки на ці товари. Суму торгової націнки на реалізовані товари обчислюють як добуток продажної (роздрібної) вартості реалізованих товарів і середнього відсотка торгової націнки. Середній відсоток торгової націнки розраховують діленням суми залишку торгових націнок на початок звітного місяця і торгових націнок у продажній вартості отриманих у звітному місяці товарів на суму продажної (роздрібної) вартості залишку товарів на початок звітного місяця і продажної (роздрібної) вартості отриманих у звітному місяці товарів [21].

При реалізації запасів за грошові кошти в бухгалтерському обліку підприємства-продавця виникає дохід, якщо дотримані умови (п. 8 НП(С)БО 15):

1) покупцеві передані ризики і вигоди, пов’язані з правом власності на запаси;

2) підприємство не здійснює надалі управління і контроль за реалізованими запасами;

3) сума доходу (виручка) може бути достовірно визначена;

4) існує впевненість, що в результаті операції відбудеться збільшення

економічних вигод підприємства, а витрати, пов'язані з цією операцією, можуть бути достовірно визначені [66].

Реалізовуючи запаси на території України, підприємство – платник ПДВ повинно нараховувати податкові зобов'язання із цього податку на дату події, яка відбулася раніше (п. 187.1 ПКУ):

а) на дату зарахування грошових коштів від покупця на банківський рахунок платника податку як оплати запасів, що підлягають постачанню. У разі постачання запасів за готівку такою датою буде дата оприбуткування грошових коштів у касі платника податку, а за відсутності такої – дата інкасації готівки у банківській установі, що обслуговує цього платника податку;

б) на дату відвантаження запасів [64].

Дозволено замість окремих податкових накладних на суму перевищення за кожною операцією складати не пізніше останнього дня місяця одну зведену податкову накладну з урахуванням сум ПДВ, розрахованих виходячи з перевищення бази оподаткування над фактичною ціною, визначеною окремо за кожною операцією постачання запасів [65].

Облік реалізації запасів за грошові кошти наведено у таблиці 1.15.

Таблиця 1.15 – Облік реалізації запасів за грошові кошти

Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків	
	Дебет	Кредит
Відображено дохід від реалізації:		
– матеріалів	361	712
Відображено податкові зобов'язання з ПДВ у складі вартості:		
– матеріалів	712	641/ПДВ
Списано собівартість реалізованих:		
– матеріалів	943	20
Отримано грошові кошти в оплату відвантажених запасів	311	361
Віднесено на фінансовий результат:		
– дохід від реалізації матеріалів	712	791
– собівартість матеріалів	791	943

Джерело: [13]

Облік реалізації запасів за національну валюту наведено у таблиці 1.16.

Таблиця 1.16 – Облік реалізації запасів за національну валюту

Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків	
	Дебет	Кредит
Отримано передоплату за реалізовані запаси	311	681
Нараховано податкові зобов'язання з ПДВ виходячи з договірної вартості	643	641/ПДВ
Нараховано податкові зобов'язання на суму перевищення ціни придбання над договірною вартістю запасів	949	641/ПДВ
Відвантажено запаси покупцеві, відображено дохід від реалізації	361	712
Списано відображену раніше суму податкових зобов'язань з ПДВ	712	643
Здійснено залік заборгованостей	681	361
Списано собівартість реалізованих запасів	943	201
Віднесено на фінансовий результат:		
– дохід від реалізації запасів	712	791
– собівартість реалізованих запасів	791	943
– суму нарахованого ПДВ від суми перевищення мінімальної бази над договірною вартістю	791	949

Джерело: [14]

Облік безоплатної передачі запасів наведено у таблиці 1.17.

Таблиця 1.17 – Облік безоплатної передачі запасів

Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків	
	Дебет	Кредит
Передано безоплатно запасів	949	201
Нараховано податкові зобов'язання з ПДВ	949	641/ПДВ
Віднесено на фінансовий результат витрати у зв'язку з безоплатною передачею запасів	791	949

Джерело: [21]

Облік повернення виробничих запасів постачальнику наведено у таблиці 1.18.

Таблиця 1.18 – Облік повернення виробничих запасів постачальнику

Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків	
	Дебет	Кредит
1	2	3
Перераховано постачальнику передоплату за виробничі запаси	371	311
Відображено податковий кредит з ПДВ у складі вартості виробничих запасів (за наявності зареєстрованої в ЄРПН податкової накладної)	644/1	644
	641/ПДВ	644/1

Продовження таблиці 1.18

1	2	3
Оприбутковано виробничі запаси, отримані від постачальника	201	631
Списано раніше відображену суму податкового кредиту з ПДВ при оприбуткуванні виробничі запаси	644	631
Здійснено залік заборгованостей	631	371
Відображено повернення неякісних виробничих запасів	631	207
Відкориговано відображений раніше податковий кредит з ПДВ (методом «червоне сторно»)	641/ПДВ	631
Направлено претензію постачальнику	374	631
Задоволено претензію покупця постачальником – повернено передоплату	311	374

Джерело: [21]

Це стосується як податкової накладної, виписаної на фактичну суму постачання, яку продавець надає покупцеві, так і податкової накладної, складеної на суму перевищення мінімальної бази над договірною вартістю, яка залишається в продавця. Здійснити реєстрацію податкової накладної в ЄРПН необхідно в такі строки (п. 201.10 ПКУ):

– якщо податкова накладна складена з 1-го по 15-й (включно) календарний день календарного місяця – до останнього дня (включно) календарного місяця, в якому вона складена;

– якщо податкова накладна складена з 16-го по останній (включно) календарний день календарного місяця – до 15-го (включно) календарного дня календарного місяця, наступного за місяцем, у якому вона складена [66].

1.3 Контроль виробничих запасів

Контроль виробничих запасів в першу чергу здійснюється за рахунок проведення інвентаризації. Інвентаризацію запасів проводять по місцях їх зберігання і окремо по матеріально відповідальних особах [34].

Під час інвентаризації комісія у присутності матеріально відповідальних осіб перевіряє фактичну наявність виробничих запасів шляхом їх підрахунку, переважування або обміру. При цьому враховують такі правила:

1. Спецодяг та предмети індивідуального користування, відправлені у прання та ремонт, перевіряють на підставі документів надавача послуг.

2. Кількість виробничих запасів, що зберігаються в непошкодженій упаковці постачальника, можна визначати на підставі документів з обов'язковою перевіркою наявності в натурі частини вказаних цінностей.

3. Під час інвентаризації виробничих запасів, що перебувають у дорозі, не оплаченої у строк покупцями відвантажених виробничих запасів, що перебувають на складах інших підприємств (на відповідальному зберіганні, на комісії, у переробці), перевіряють обґрунтованість сум, що відображені на відповідних рахунках бухгалтерського обліку. Обґрунтованими вважаються суми, підтверджені належно оформленими документами (рахунками постачальників, копіями платіжних вимог (рахунків-фактур), що пред'явлені покупцям, охоронними розписками, які переоформлені на дату проведення інвентаризації або близьку до неї дату).

4. Переважування, обмір, підрахунок виробничих запасів проводять у порядку розміщення цінностей у приміщенні, де вони зберігаються. Якщо виробничі запаси зберігаються в різних ізольованих приміщеннях у однієї матеріально відповідальної особи, інвентаризацію проводять послідовно за місцями зберігання. Після перевірки цінностей комісія опечатує пломбіратором вхід до одного приміщення і переходить до наступного.

5. На прибуткових документах на виробничі запаси, які надійшли на склад під час інвентаризації, матеріально-відповідальна особа у присутності членів інвентаризаційної комісії (робочої інвентаризаційної комісії) проставляє відмітку «після інвентаризації».

6. На видаткових документах на виробничі запаси, які з дозволу керівника підприємства відпущені зі складу під час інвентаризації, матеріально-відповідальна особа у присутності членів інвентаризаційної комісії (робочої інвентаризаційної комісії) проставляє відмітку «після інвентаризації» із зазначенням дати інвентаризаційного опису, де записані виробничі запаси (якщо на момент вибуття вони значилися в такому описі).

7. Порядок інвентаризації окремих запасів регулює не лише Положення № 879, а й інші нормативні документи, що встановлюють свої специфічні правила [23].

Залежно від виду запасів, що інвентаризуються, використовують такі форми інвентаризаційних описів:

1. Для обліку фактичної наявності власних виробничих запасів:

- Інвентаризаційний опис запасів, затверджений наказом № 572;
- Інвентаризаційний опис товарно-матеріальних цінностей (форма № інв-3), затверджений постановою № 241;
- Інвентаризаційний опис (типова форма № М-21), затверджений наказом № 193. Ця форма має кілька недоліків. По-перше, вона не містить «доінвентаризаційної» розписки матеріально відповідальних осіб. Тобто брати таку розписку перед початком інвентаризації доведеться окремо. По-друге, в ній не передбачені поля для обов'язкових відомостей про виробничі запаси, які мають бути відображені в інвентаризаційному описі. Якщо інвентаризаційна комісія не має можливості одразу здійснити підрахунок виробничих запасів та записати їх до інвентаризаційного опису, використовують Інвентаризаційний ярлик (форма № інв-2), затверджений постановою № 241.

2. Для обліку цінностей, отриманих/зданих підприємством на відповідальне зберігання:

- Інвентаризаційний опис матеріальних цінностей, прийнятих на відповідальне зберігання, затверджений наказом № 572;
- Інвентаризаційний опис товарно-матеріальних цінностей, прийнятих (зданих) на відповідальне зберігання (форма № інв-5), затверджений постановою № 241.

3. Для обліку товарів відвантажених, але не оплачених покупцями у строк, – Акт інвентаризації товарів відвантажених (форма № інв-4), затверджений постановою № 241.

4. Для обліку ТМЦ, що перебувають у дорозі, – Акт інвентаризації матеріалів і товарів, що перебувають у дорозі (форма № інв-6), затверджений

постановою № 241. Оформлені та підписані усіма членами інвентаризаційної комісії (робочої інвентаризаційної комісії) та матеріально відповідальною особою інвентаризаційні описи передають до бухгалтерії. Бухгалтерія звіряє дані інвентаризаційних описів з даними бухгалтерського обліку. У разі виявлення розбіжностей (лишків або нестач) щодо виробничих запасів складають звіряльну відомість. При цьому можна використати одну з цих форм:

– Звіряльну відомість результатів інвентаризації запасів, затверджену наказом № 572;

- Звіряльну відомість результатів інвентаризації товарно-матеріальних цінностей (типова форма № інв-19), затверджену постановою № 241 [51].

Усі записи в інвентаризаційні описи вносять тільки на підставі перевірки фактичної наявності виробничих запасів. А ось записувати в описі дані про залишки активів зі слів матеріально відповідальних осіб або за даними бухгалтерського обліку не допускається (навіть якщо ці дані підтверджені належним чином оформленими документами) [61].

Виробничі запаси при інвентаризації записують в інвентаризаційні описи за найменуваннями із зазначенням номенклатурного номера (за наявності), виду, групи, сорту, одиниці виміру, ціни, суми, кількості (рахунок, вага або міра). При цьому в опис уносять дані про фактично встановлену наявність виробничих запасів та їх наявність за даними бухгалтерського обліку на дату інвентаризації. [29]

Тару наводять за видами, цільовим призначенням і якісним складом (нова, яка була у вжитку, що потребує ремонту тощо). На тару, що стала непридатною, складають акт на списання із зазначенням причин псування [10].

Окремі інвентаризаційні описи складають на виробничі запаси:

– що перебувають у дорозі (наприклад, відвантажені постачальником залізницею, але не прибули на підприємство на дату проведення інвентаризації). Підставою для заповнення опису на такі виробничі запаси будуть документи, які підтверджують їх перебування у дорозі;

– що перебувають на складах інших підприємств (на відповідальному

зберіганні, на комісії, у переробці). Підставою для внесення до інвентаризаційного опису таких виробничих запасів є документи, які підтверджують передачу їх на відповідальне зберігання (на комісію, в переробку);

– прийняті на відповідальне зберігання. При інвентаризації таких виробничих запасів записи до опису вносять на підставі перевірки і підрахунку цінностей в натурі. Копії цих описів надсилають власнику активів;

– не оплачені у строк, але відвантажені покупцям;

– непридатні і зіпсовані. Щодо таких виробничих запасів в інвентаризаційному описі зазначають найменування відповідних запасів, їх кількість, причини, ступінь і характер псування, пропозиції щодо їх знецінення, списання або можливості використання цих предметів у господарських цілях;

– відпущені зі складу під час інвентаризації з дозволу керівника підприємства, якщо до моменту вибуття вони не були відображені в загальному інвентаризаційному описі [46].

Інвентаризацію виробничих запасів здійснюють за місцями їх зберігання та окремо за матеріально відповідальними особами (п.п. 4.1 розд. ІІІ Положення № 879). Інвентаризаційна комісія в присутності матеріально відповідальних осіб перевіряє фактичну наявність виробничих запасів шляхом їх перерахунку, переважування або перемірювання. При цьому враховують наступні особливості:

1. Переважування, обмір, підрахунок виробничих запасів проводять у порядку розміщення цінностей у приміщенні, в якому вони зберігаються. Не допускається хаотичний перехід комісії від одного виду цінностей до іншого. Якщо виробничі запаси зберігаються в різних приміщеннях в однієї матеріально відповідальної особи, інвентаризацію проводять послідовно за місцями зберігання. Після перевірки цінностей в одному приміщенні комісія опечатує вхід до нього пломбіратором і переходить до наступного приміщення. Не дозволяє вносити до інвентаризаційних описів дані про залишки активів зі слів матеріально відповідальних осіб або за даними обліку без перевірки їх фактичної

наявності.

2. Спецодяг і предмети індивідуального користування, відправлені у прання та ремонт, перевіряють на підставі документів надавача послуг.

3. Кількість виробничих запасів, що зберігаються в неушкодженій упаковці постачальника, можна визначати на підставі документів з обов'язковою перевіркою наявності в натурі частини зазначених цінностей.

4. Під час інвентаризації цінностей, що перебувають у дорозі, відвантаженої продукції (товарів), не оплаченої у строк покупцями, і запасів, що перебувають на складах інших підприємств (на відповідальному зберіганні, на комісії, у переробці), перевіряють обґрунтованість сум, що обліковуються на відповідних рахунках. Зазначені суми визнають, якщо вони підтверджені належним чином оформленими документами: рахунки постачальників, копії платіжних вимог (рахунків-фактур), що пред'явлені покупцям, охоронні розписки, переоформлені на дату проведення інвентаризації.

5. У прибуткових документах на виробничі запаси, які надійшли на склад під час інвентаризації, матеріально відповідальна особа в присутності членів інвентаризаційної комісії (робочої інвентаризаційної комісії) проставляє позначку «після інвентаризації».

6. У видаткових документах на виробничі запаси, які з дозволу керівника підприємства відпущені зі складу під час інвентаризації, матеріально відповідальна особа в присутності членів інвентаризаційної комісії (робочої інвентаризаційної комісії) проставляє позначку «після інвентаризації». При цьому зазначається дата інвентаризаційного опису, в якому вони записані (якщо на момент вибуття вони були внесені до такого опису).

7. Виявлені в процесі інвентаризації лишки запасів оприбутковуються (п. 2.14 Методрекомендацій № 2):

– за чистою вартістю реалізації – якщо підприємство планує їх продати;

– в оцінці можливого використання – якщо підприємство буде саме їх використовувати. Порядок проведення інвентаризації окремих запасів регулює не лише Положення № 879, але й інші нормативні документи, що встановлюють

свої специфічні особливості [45].

Результати інвентаризації виробничих запасів вносять до інвентаризаційних описів, а також в окремих випадках – до актів інвентаризації. Виробничі запаси в інвентаризаційних описах відображають за найменуванням із зазначенням номенклатурного номера (за його наявності), виду, групи, сорту, одиниці виміру, ціни, суми, кількості (рахунок, вага або міра). В описах зазначають фактично встановлену наявність виробничих запасів та їх наявність за даними бухгалтерського обліку на дату інвентаризації [27].

Фактичну наявність таких предметів у матеріально відповідальних осіб перевіряють шляхом зіставлення з відомістю оперативного обліку. Виявлену нестачу оформляють актом [54].

Під час обов'язкової інвентаризації інспектує, зокрема, цінності, отримані підприємством на відповідальне зберігання. Відображати результати інвентаризації таких цінностей доцільно у формі Інвентаризаційного опису матеріальних цінностей, прийнятих на відповідальне зберігання [33].

Оформлені та підписані всіма членами інвентаризаційної комісії (робочої інвентаризаційної комісії) та матеріально відповідальною особою інвентаризаційні описи передають до бухгалтерії. Там дані інвентаризаційних описів співставляють з даними бухгалтерського обліку. При виявленні розбіжностей (лишків або нестач) щодо виробничих запасів складають звіряльну відомість. Причому на виробничі запаси, що належать іншим підприємствам, складають окрему звіряльну відомість, копію якої направляють власникові [49].

Отже, виробничими запасами є матеріальні ресурси, які знаходяться на складах підприємства (сировина, матеріали, покупні напівфабрикати, що комплектують вироби, паливо, тара, запасні частини для ремонту, інструменти тощо.), призначені для виробничого споживання, але що ще не поступили у виробництво.

Приймання і оприбуткування запасів (матеріалів і тари під матеріали), що надходять зі сторони від постачальників, оформляються відповідними складами підприємства шляхом складання типової форми №М-4 Прибутковий ордер, який

виписується на підставі Рахунка-фактури постачальника та інших супровідних документів. Прибутковий ордер повинен виписуватись на фактично прийняту кількість цінностей. Іри встановленні невідповідності матеріальних цінностей, що надійшли, їх асортименту, якості і кількості, вказаних у Рахунках-фактурах та інших документам постачальника, складається типова форма № 7 «Акт про приймання матеріалів».

Рахунок 20 «Виробничі запаси» призначено для узагальнення інформації про наявність і рух належних підприємству запасів сировини і матеріалів (у тому числі сировина й матеріали, які є в дорозі та в переробці), будівельних матеріалів, запасних частин, матеріалів сільськогосподарського призначення, палива, тари й тарних матеріалів, відходів основного виробництва.

Виробничі запаси (товарно-матеріальні цінності) вносяться до інвентаризаційного опису по кожному окремому найменуванню. При їх інвентаризації встановлюється фактична наявність сировини, матеріалів, палива, купованих комплектуючих виробів і напівфабрикатів, тари, запасних частин, малоцінних і швидкозношуваних предметів, готової продукції та інших матеріальних цінностей. Інвентаризація виробничих запасів здійснюється в порядку розташування цінностей у даному приміщенні. Після перевірки цінностей вхід до приміщення опломбовується і комісія переходить для роботи в наступне приміщення

2 ДОКУМЕНТУВАННЯ ОБЛІКУ, ОПОДАТКУВАННЯ ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ ТА ФІНАНСОВИЙ АНАЛІЗ НА ТОВ «ЗЛМЗ»

2.1 Загальна характеристика ТОВ «ЗЛМЗ»

Юридична особа Товариство з обмеженою відповідальністю «Запорізький ливарно-механічний завод» (далі - ТОВ «ЗЛМЗ»), код ЄДРПОУ 32729463, було зареєстровано 13.11.2003 р. Розмір статутного капіталу юридичної особи складає 176 900 000,00. На момент останнього оновлення даних 21.02.2025 стан юридичної особи - Зареєстровано. Уповноваженою особою юридичної особи є Долгозвяго Ігор Володимирович.

Основний від діяльності:

25.62 Механічне оброблення металевих виробів.

Інші види діяльності:

- 24.10 Виробництво чавуну, сталі та феросплавів;
- 24.20 Виробництво труб, порожнистих профілів і фітингів зі сталі;
- 25.11 Виробництво будівельних металевих конструкцій і частин конструкцій.

У 2022 році Запорізький ливарно-механічний завод Групи Метінвест продовжив освоєння нових технологій, щоб залишатися опорою інших підприємств компанії та економіки країни.

Для ефективного забезпечення промисловим обладнанням, деталями й сервісними послугами підприємств Групи Метінвест Запорізький ливарно-механічний завод за 2022 рік освоїв 1114 нових видів послуг і виробництва продукції.

У відповідь на виклики війни, зокрема фінансову, енергетичну та логістичну кризу, підприємства Метінвесту працюють у міцній синергії, допомагаючи одне одному забезпечувати працездатність обладнання та тримати виробництво. Запорізький ливарно-механічний завод протягом минулого року суттєво розширив свій портфель продукції та послуг для підприємств компанії.

Це дозволило посилити внутрішньогрупову співпрацю, тому робота над розширенням сортаменту послуг і продукції на ЗЛМЗ триває й зараз

У 2022 році Запорізький ливарно-механічний завод налагодив виробництво бутар для гірничо-збагачувальних комбінатів, чавунних плит, фурмених холодильників і дуттьових фурм для доменних печей металургійних підприємств.

Фахівці ЗЛМЗ також освоїли виробництво одного з ключових агрегатів для шахтарів – постійного копра повітроподавального стовбура. Копер – це металоконструкція вагою понад 370 тонн і висотою майже 50 метрів, що встановлюється над поверхнею вугільної шахти, призначена для розміщення на ній механізмів підіймальної установки. Для освоєння й виготовлення всіх деталей конструкції фахівцям заводу знадобилося приблизно п’ять місяців. Копер виробництва ЗЛМЗ уже встановлений на шахтоуправлінні «Покровське».

У 2022 році Запорізький ливарно-механічний завод продовжив освоєння технологій відновлення обладнання методом наплавлення, як-от ремонт валових коліс, грейферів, мундштуків та мульд, що використовуються в металургійному виробництві.

Фахівці ЗЛМЗ Групи Метінвест тепер вироблятимуть бутари млинів для рудозбагачувальних фабрик. Вже в червні планується виготовлення семи таких виробів для гірничих підприємств компанії.

Бутара – це конічний барабан, який використовується на гірничо-збагачувальних комбінатах для подрібнення й сортування матеріалу. Один виріб, над яким ми зараз працюємо, піде на Інгулецький ГЗК. Раніше бутари постачали інші підприємства. Але ми прагнемо освоювати нові продукти. Виріб розробили разом із колегами з Криворізького механічного заводу в дуже короткий термін. Криворізькі фахівці розробляли креслення, а ми виготовили виріб із металу. Два такі барабани вже експлуатуються гірниками.

2.2 Документування обліку та оподаткування виробничих запасів ТОВ «ЗЛМЗ»

ТОВ «ЗЛМЗ» придбало матеріали, які використовуються для виробництва продукції, на суму 36000 грн (у тому числі ПДВ – 6000 грн).

Облік надходження виробничих запасів, придбаних за грошові кошти наведено у таблиці 2.1.

Таблиця 2.1 – Облік надходження виробничих запасів, придбаних за грошові кошти

№ з/п	Зміст господарської операції	Бухгалтерський облік		Сума, грн
		Дебет	Кредит	
	1. Перша подія – отримання виробничих запасів			
1	Отримано виробничі запаси від постачальника	201	631	30000
2	Відображено суму податкового кредиту з ПДВ (за наявності податкової накладної, зареєстрованої в ЄРПН)	644/1	631	6000
		641/ПДВ	644/1	6000
3	Оплачено придбані виробничі запаси	631	311	36000
	2. Перша подія – перерахування передоплати			
1	Перераховано постачальнику передоплату за виробничі запаси	371	311	36000
2	Відображено суму податкового кредиту з ПДВ (за наявності податкової накладної, зареєстрованої в ЄРПН)	644/1	44/ПД В	6000
		641/ПДВ	644/1	6000
3	Оприбутковано придбані виробничі запаси	201	631	30000
4	Списано раніше відображену суму податкового кредиту з ПДВ	644/ПДВ	631	6000
5	Здійснено залік заборгованостей	631	371	36000

Джерело: за даними ТОВ «ЗЛМЗ»

Підзвітною особою придбано виробничі запаси для ТОВ «ЗЛМЗ» на суму 180 грн (у тому числі ПДВ – 30 грн). Для придбання запасів працівнику видано з каси підприємства грошові кошти на суму 200 грн. Працівник придбаває запаси за власні кошти, а підприємство відшкодовує понесені ним витрати.

Облік придбання виробничих запасів підзвітною особою наведено у таблиці 2.2.

Таблиця 2.2 – Облік придбання виробничих запасів підзвітною особою

№ з/п	Зміст господарської операції	Бухгалтерський облік		Сума, грн
		Дт	Кт	
	1. Придбання виробничі запасів за кошти, видані під звіт			
1	Видано з каси грошові кошти під звіт	372	301	200
2	Оприбутковано виробничі запаси, придбані підзвітною особою	201	372	150
3	Відображено податковий кредит з ПДВ на підставі чека РРО	641/ПДВ	372	30
4	Залишок невикористаних коштів повернуто до каси підприємства	301	372	20
	2. Придбання запасів за кошти підзвітної особи з подальшим їх відшкодуванням			
1	Оприбутковано виробничі запаси, придбані підзвітною особою	201	372	150
2	Відображено податковий кредит з ПДВ на підставі чека РРО	641/ПДВ	372	30
3	Погашено заборгованість перед працівником на підставі Звіту	372	301	180

Джерело: за даними ТОВ «ЗЛМЗ»

ТОВ «ЗЛМЗ» міняє 300 листів червоної металочерепиці, що обліковується у складі будівельних матеріалів, на таке ж кількість металочерепиці тієї ж торгової марки та конфігурації, але кирпичного кольору. Справедлива вартість металочерепиці однакова і становить 96 грн за 1 аркуш (у тому числі ПДВ – 16 грн). Первісна вартість металочерепиці, що передається за договором, без урахування ПДВ – 87 грн за 1 лист.

Отримання виробничих запасів в обмін на подібні активи наведено у таблиці 2.3.

Таблиця 2.3 – Отримання виробничих запасів в обмін на подібні активи

№ з/п	Зміст господарської операції	Бухгалтерський облік		Сума, грн
		Дт	Кт	
1	2	3	4	5
1	Відображено передачу металочерепиці червоного кольору за справедливою вартістю ((96 грн/шт. - 16 грн/шт.) × 300 шт.)	361	205/черв	24000
2	Списано різницю між балансовою і справедливою вартістю переданої металочерепиці ((87 грн/шт. - 80 грн/шт.) × 300 шт.)	949	205/черв	2100

Продовження таблиці 2.3

1	2	3	4	5
3	Відображено податкові зобов'язання з ПДВ при постачанні червоної металочерепиці (виходячи з договірної вартості)	361	641/ПДВ	4800
4	Нараховано податкові зобов'язання з ПДВ на різницю між первісною вартістю переданої металочерепиці та її договірною вартістю (87 грн/шт. × 300 шт. × 20 % ÷ 100 % - 4800 грн)	949	641/ПДВ	420
5	Оприбутковано отриману металочерепицю цегляного кольору	205/цегл	631	24000
6	Відображено податковий кредит з ПДВ (за наявності податкової накладної, зареєстрованої в ЄРПН)	644/1	631	4800
		641/ПДВ	644/1	4800
7	Здійснено залік заборгованостей	631	361	28800
8	Відображено у складі фінансового результату:			
	– різницю між справедливою вартістю металочерепиці та її балансовою вартістю	791	949	2100
	– ПДВ, нарахований на різницю між мінбазою і договірною вартістю	791	949	420

Джерело: за даними ТОВ «ЗЛМЗ»

Залишок виробничих запасів на початок місяця становив 3906,00 грн (70 одиниць за ціною 55,80 грн).

У звітному періоді товар отримувався двічі:

1) 60 од. за ціною 60,00 грн/од.;

2) 70 од. за ціною 61,20 грн/од.

Протягом місяця реалізовано 180 одиниць:

1) 70 од. за ціною 55,80 грн/од.;

2) 50 од. за ціною 60,00 грн/од.;

3) 60 од. за ціною 61,20 грн/од.

Усі ціни зазначені без урахування ПДВ.

Визначимо середньозважену собівартість запасів (за звітний період) у табл. 2.4.

Таблиця 2.4 – Метод середньозваженої собівартості (за звітний період)

Дата	Залишок на початок			Надійшло			Вибуло		
	Кіл-ть, од.	ціна за од.	сума, грн	Кіл-ть, од.	ціна за од.	сума, грн	Кіл-ть, од.	ціна за од.	сума, грн
02.05	70	55,8	3906,0	–	–	–	–	–	–
16.05	–	–	–	60	60,0	3600,0	–	–	–
25.05	–	–	–	70	61,2	4284,0	–	–	–
Разом	70	55,8	3906,0	130	–	7884,0	180	58,95	10611,0

Джерело: за даними ТОВ «ЗЛМЗ»

Середньозважену собівартість одиниці запасів, що вибули, визначають так: (3906,00 + 7884,00) ÷ (70 + 130) = 58,95 грн/од.

Таким чином, загальна вартість виробничих запасів, що вибули за звітний місяць, складе: 58,95 × 180 = 10611,00 грн.

Вартість залишку запасів на кінець місяця дорівнює:

58,95 × 20 = 1179,00 грн або

3906,00 + 7884,00 - 10611,00 = 1179,00 грн.

Підприємство відвантажило на експорт на адресу покупця-нерезидента матеріали на суму $15000. Митна декларація була оформлена в день відвантаження матеріалів і є повідомлення митного органу про фактичне вивезення виробничих запасів.

Вартість послуг митного брокера – 1920,00 грн (брокер не є платником ПДВ). Балансова вартість реалізованих матеріалів – 320000,00 грн.

Курс НБУ склав (умовно):

– на 11.06.2024 р. – 39,95 грн/$;

– на 30.06.2024 р. – 40,76 грн/$;

– на 03.07.2024 р. – 40,65 грн/$.

1. Перша подія – відвантаження запасів. 2. Перша подія – отримання

передоплати. Облік експорту запасів наведено у таблиці 2.5.

Таблиця 2.5 – Облік експорту запасів

№ з/п	Зміст господарської операції	Бухгалтерський облік		Сума, грн
		Дебет	Кредит	
1	2	3	4	5
	1. Перша подія – відвантаження запасів			
	Відвантаження матеріалів (курс НБУ на 11.06.2024 р. – 39,95 грн/$)			
1	Надано митним брокером послуги з декларування виробничих запасів	93	685	1920,00
2	Оплачено послуги митного брокера	685	311	1920,00
3	Відвантажено матеріали на експорт ($15000 × 39,95 грн/$)	362	712	$15000 599250,00
4	Відображено податкові зобов'язання з ПДВ	712	641/ПДВ	0
5	Списано вартість реалізованих матеріалів	943	201	520000,00
6	Віднесено на фінансовий результат:			
	– дохід від реалізації матеріалів	712	791	599250,00
	– собівартість реалізованих матеріалів	791	943	520000,00
	– витрати на оплату вартості послуг митного брокера	791	93	1920,00
	Відображення курсових різниць на дату балансу (курс НБУ на 30.06.2024 р. – 40,76 грн/$)			
7	Відображено курсову різницю за монетарною заборгованістю нерезидента на дату балансу ($15000 × (40,76 грн./$ - 39,95 грн/$))	362	714	12150,00
		714	791	12150,00
	Оплата матеріалів (курс НБУ на 03.07.2024 р. – 26,65 грн/$)			
8	Отримано від нерезидента на розподільчий рахунок кошти в оплату за матеріали ($15000 × 40,65 грн/$)	316	362	$15000 609750,00
9	Відображено курсову різницю за монетарною заборгованістю на дату її погашення ($15000 × (40,65 грн/$ - 40,76 грн/$))	945	362	1650,00
		791	945	1650,00
	2. Перша подія – отримання передоплати			
	Отримання передоплати (курс НБУ на 11.06.2024 р. – 39,95 грн/$)			
1	Отримано передоплату за матеріали від нерезидента ($15000 × 39,95 грн/$)	316	681	$15000 599250,00
	Відвантаження матеріалів (курс НБУ на 03.07.2024 р. – 40,65 грн/$)			
2	Надано митним брокером послуги з декларування виробничих запасів	93	685	1920,00
3	Оплачено послуги митного брокера	685	311	1920,00

Продовження таблиці 2.5

1	2	3	4	5
4	Відображено доходи від реалізації матеріалів нерезиденту ($15000 × 39,95 грн/$)	362	712	$15000 599250,00
5	Відображено податкові зобов’язання з ПДВ	712	641/ПДВ	0
6	Списано вартість реалізованих матеріалів	943	201	520000,00
7	Здійснено залік заборгованостей	681	362	$15000 599250,00
8	Віднесено на фінансовий результат:			
	– дохід від реалізації матеріалів	712	791	599250,00
	– собівартість реалізованих матеріалів	791	943	520000,00
	– витрати на оплату вартості послуг митного брокера	791	93	1920,00

Джерело: за даними ТОВ «ЗЛМЗ»

ТОВ «ЗЛМЗ» в червні 2024 року безоплатно передало іншому суб’єктові господарювання сировину, первісна вартість якої становила 6000,00 грн.

Облік підприємства відобразити безоплатну передачу запасів наведено у таблиці 2.6.

Таблиця 2.6 – Облік підприємства відобразити безоплатну передачу запасів

№ з/п	Зміст господарської операції	Бухгалтерський облік		Сума, грн
		Дебет	Кредит	
1	Передано безоплатно виробничі запаси	949	201	6000,00
2	Нараховано податкові зобов’язання з ПДВ	949	641/ПДВ	1200,00
3	Віднесено на фінансовий результат витрати у зв’язку з безоплатною передачею виробничих запасів	791	949	7200,00

Джерело: за даними ТОВ «ЗЛМЗ»

ТОВ «ЗЛМЗ» за договором постачання отримує запасні частини. Їх договірна вартість – 12000,00 грн (у тому числі ПДВ – 2000,00 грн). Покупець здійснив передоплату на повну суму договору. Постачальник відвантажив усю партію запчастин покупцеві.

Після приймання запасів покупець виявив, що частина партії запчастин вартістю 3000,00 грн (у тому числі ПДВ – 500,00 грн) має істотні порушення вимог щодо якості. Вона була повернена постачальнику. Постачальник на

підставі претензії покупця повернув передоплату за неякісні запчастини.

Облік повернення запасів постачальнику наведено у таблиці 2.7.

Таблиця 2.7 – Облік повернення запасів постачальнику

№ з/п	Зміст господарської операції	Бухгалтерський облік		Сума, грн
		Дебет	Кредит	
1	Перераховано постачальнику передоплату за запчастини	371	311	12000,00
2	Відображено податковий кредит з ПДВ у складі вартості запчастин (за наявності зареєстрованої в ЄРПН податкової накладної)	644/1	644	2000,00
		641/ПДВ	644/1	2000,00
3	Оприбутковано запчастини, отримані від постачальника	207	631	10000,00
4	Списано раніше відображену суму податкового кредиту з ПДВ при оприбуткуванні запчастин	644	631	2000,00
5	Здійснено залік заборгованостей	631	371	12000,00
6	Відображено повернення неякісних запчастин	631	207	2500,00
7	Відкориговано відображений раніше податковий кредит з ПДВ (методом «червоне сторно»)	641/ПДВ	631	500,00
8	Направлено претензію постачальнику	374	631	3000,00
9	Задоволено претензію покупця постачальником – повернено передоплату	311	374	3000,00

Джерело: за даними ТОВ «ЗЛМЗ»

Отже, за дебетом рахунку 20 «Виробничі запаси» відображаються надходження запасів на підприємство, їх дооцінка, за кредитом - витрачання на виробництво (експлуатацію, будівництво), переробку, відпуск (передачу) на сторону, уцінка тощо.

2.3 Фінансовий аналіз ТОВ «ЗЛМЗ»

Для аналізу фінансової звітності використовуємо бухгалтерську звітність підприємства та існуючу методику для проведення аналізу. Для оцінки фінансового стану ТОВ «ЗЛМЗ» використовують інструмент фінансовий аналіз. Аналіз ліквідності ТОВ «ЗЛМЗ» за 2020-2023 роки наведено у таблиці 2.8.

Таблиця 2.8 – Аналіз ліквідності ТОВ «ЗЛМЗ» за 2020-2023 роки

Показник	Норматив	2020 р.	2021 р.	2022 р.	2023 р.
1	2	3	4	5	6
Коефіцієнт покриття	>1	5,540948	6,813313	13,770768	10,03877
Коефіцієнт швидкої ліквідності	>0,6	5,352371	6,748279	13,20715	8,859912
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	>=0,25	4,662716	4,329763	8,5205047	5,105727
Чистий оборотний капітал, тис грн		421,4	759,8	1214,5	1025,9

Продовження таблиці 2.8

Показник	Відхилення 2021р. від 2020р.		Відхилення 2022р. від 2021р.		Відхилення 2023р. від 2022р.	
	у сумі, грн	у відсотках, %	у сумі, грн	у відсотках, %	у сумі, грн	у відсотках, %
1	7	8	9	10	11	12
Коефіцієнт покриття	1,272365	22,96294	6,957455	102,1156	-3,732	-27,1009
Коефіцієнт швидкої ліквідності	1,395908	26,08018	6,458872	95,7114	-4,34724	-32,9158
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	-0,33295	-7,14075	4,190742	96,78918	-3,41478	-40,0772
Чистий оборотний капітал, тис грн	338,4	80,30375	454,7	59,8447	-188,6	-15,529

Джерело: розраховано за даними фінансової звітності

Ліквідність підприємства визначає його здатність своєчасно виконувати свої короткострокові фінансові зобов’язання. Для оцінки ліквідності ТОВ «ЗЛМЗ» було розглянуто кілька ключових показників, таких як коефіцієнт покриття, коефіцієнт швидкої ліквідності, коефіцієнт абсолютної ліквідності та чистий оборотний капітал.

Протягом аналізованого періоду (2020-2023 роки) підприємство демонструвало стабільно високий рівень ліквідності, що свідчить про його фінансову стійкість. Зокрема, коефіцієнт покриття, який показує, наскільки

оборотні активи перевищують короткострокові зобов’язання, у 2021 році зріс на 22,96% порівняно з 2020 роком. У 2022 році цей показник значно покращився, збільшившись більш ніж у два рази (+102,12%). Однак у 2023 році він дещо знизився (-27,10%), що може свідчити про скорочення ліквідних активів або зростання короткострокових зобов’язань. Незважаючи на це, коефіцієнт залишається значно вищим за нормативне значення (>1), що є позитивним фактором.

Коефіцієнт швидкої ліквідності, який враховує можливість погашення зобов’язань без урахування запасів, також показував зростання у 2021 (+26,08%) та 2022 роках (+95,71%). Проте у 2023 році цей показник знизився на 32,92%, що вказує на можливе використання грошових коштів для інших потреб або зростання кредиторської заборгованості.

Коефіцієнт абсолютної ліквідності, який оцінює частку зобов’язань, що можуть бути негайно погашені за рахунок наявних грошових коштів, у 2021 році знизився на 7,14%, проте у 2022 році різко зріс на 96,79%, що свідчить про суттєве збільшення ліквідних активів. У 2023 році він зменшився на 40,08%, однак його значення залишалося значно вищим за нормативний рівень (≥0,25).

Окрему увагу варто звернути на чистий оборотний капітал, який свідчить про наявність вільних оборотних коштів для розвитку підприємства. У 2021 році він збільшився на 80,30%, у 2022 році – ще на 59,84%. Це вказує на покращення фінансового стану. Проте у 2023 році чистий оборотний капітал зменшився на 15,53%, що може бути сигналом до необхідності більш ретельного контролю за фінансовими потоками.

Аналіз платоспроможності ТОВ «ЗЛМЗ» за 2020-2023 роки наведено у таблиці 2.9.

Таблиця 2.9 – Аналіз платоспроможності ТОВ «ЗЛМЗ» за 2020-2023 роки

Показник	Норматив	2020 р.	2021 р.	2022 р.	2023 р.
1	2	3	4	5	6
Коефіцієнт фінансової автономії	>=0,5	0,920846	0,939045	0,9647517	0,960128
Коефіцієнт фінансування	< 1	0,085958	0,064912	0,0365362	0,041528
Коефіцієнт забезпеченості власними оборотними засобами	>=0,1	4,540948	5,813313	12,770768	9,038767
Коефіцієнт маневреності власного капіталу	>0,2	0,39033	0,377353	0,466595	0,375361

Продовження таблиці 2.9

Показник	Відхилення 2021р. від 2020р		Відхилення 2022р. від 2021р.		Відхилення 2023р. від 2022р.	
	у сумі, грн	у відсотках, %	у сумі, грн	у відсотках, %	у сумі, грн	у відсотках, %
1	7	8	9	10	11	12
Коефіцієнт фінансової автономії	0,018199	1,976306	0,025707	2,737548	-0,00462	-0,47927
Коефіцієнт фінансування	-0,02105	-24,484	-0,02838	-43,7142	0,004992	13,66253
Коефіцієнт забезпеченості власними оборотними засобами	1,272365	28,0198	6,957455	119,6814	-3,732	-29,223
Коефіцієнт маневреності власного капіталу	-0,01298	-3,3246	0,089242	23,6495	-0,09123	-19,5531

Джерело: розраховано за даними фінансової звітності

Платоспроможність підприємства визначає його здатність своєчасно та в повному обсязі виконувати свої фінансові зобов'язання. Для оцінки платоспроможності ТОВ «ЗЛМЗ» розглянуто такі показники, як коефіцієнт фінансової автономії, коефіцієнт фінансування, коефіцієнт забезпеченості власними оборотними засобами та коефіцієнт маневреності власного капіталу.

Коефіцієнт фінансової автономії, що характеризує частку власного

капіталу у загальній структурі фінансування, протягом 2021-2022 років зростав, досягнувши максимуму в 2022 році (0,9648 або +2,74% порівняно з 2021 роком). Це свідчить про підвищення фінансової незалежності підприємства. Однак у 2023 році спостерігається незначне зниження (-0,48%), що може свідчити про залучення додаткових позикових коштів. Незважаючи на це, значення показника перевищує нормативний рівень (≥0,5), що є позитивною тенденцією.

Коефіцієнт фінансування, який показує співвідношення позикового та власного капіталу, поступово зменшувався протягом 2021-2022 років (-24,48% та -43,71% відповідно). Це свідчить про зниження залежності підприємства від позикових коштів. У 2023 році цей коефіцієнт зріс на 13,66%, що може вказувати на певне збільшення фінансових зобов'язань або кредиторської заборгованості. Однак значення показника залишається нижче нормативного рівня (<1), що є позитивним сигналом для інвесторів та кредиторів.

Коефіцієнт забезпеченості власними оборотними засобами, який характеризує частку власних обігових коштів у фінансуванні оборотних активів, у 2021 році збільшився на 28,02%, а у 2022 році – на значні 119,68%, що свідчить про покращення фінансової стійкості. Однак у 2023 році показник знизився на 29,22%, що може бути наслідком використання власних обігових коштів на інші потреби або збільшення короткострокових зобов'язань.

Коефіцієнт маневреності власного капіталу, який показує, яка частина власного капіталу використовується у мобільній (оборотній) формі, у 2021 році дещо зменшився (-3,32%), але у 2022 році продемонстрував зростання (+23,65%). Проте у 2023 році він знову знизився (-19,55%), що може свідчити про зниження мобільності власного капіталу.

Аналіз ділової активності ТОВ «ЗЛМЗ» за 2020-2023 роки наведено у таблиці 2.10.

Таблиця 2.10 – Аналіз ділової активності ТОВ «ЗЛМЗ» за 2020-2023 роки

Показник	2020 р.	2021 р.	2022 р.	2023 р.
1	2	3	4	5
Коефіцієнт оборотності активів	3,135278	1,707713	1,1441494	0,995419
Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості	39,60991	25,34139	24,744082	26,89669
Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості	57,43438	14,90082	7,2753775	6,332989
Строк погашення кредиторської заборгованості, дн	9,088634	14,20601	14,548933	13,38455
Строк погашення дебіторської заборгованості, дн	6,268023	24,15975	49,481968	56,84519
Коефіцієнт оборотності матеріальних запасів	210,0457	217,8385	89,214171	29,45144
Фондовіддача	1,473207	1,00184	0,8455093	0,760566
Коефіцієнт віддачі власного капіталу	3,40478	1,831108	1,2001126	1,034333

Продовження таблиці 2.10

Показник	Відхилення 2021р. від 2020р.		Відхилення 2022р. від 2021р.		Відхилення 2023р. від 2022р	
	у сумі, грн	у відсот-ках, %	у сумі, грн	у відсот-ках, %	у сумі, грн	у відсот-ках, %
1	6	7	8	9	10	11
Коефіцієнт оборотності активів	-1,42757	-45,5323	-0,56356	-33,0011	-0,14873	-12,9992
Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості	-14,2685	-36,0226	-0,5973	-2,35703	2,152604	8,69947
Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості	-42,5336	-74,0559	-7,62544	-51,1746	-0,94239	-12,9531
Строк погашення кредиторської заборгованості, дн	5,117376	56,30523	0,342923	2,41393	-1,16438	-8,00323
Строк погашення дебіторської заборгованості, дн	17,89173	285,4445	25,32222	104,8116	7,363227	14,88063
Коефіцієнт оборотності матеріальних запасів	7,792747	3,710024	-128,624	-59,0457	-59,7627	-66,9879
Фондовіддача	-0,47137	-31,996	-0,15633	-15,6043	-0,08494	-10,0464
Коефіцієнт віддачі власного капіталу	-1,57367	-46,2195	-0,631	-34,4598	-0,16578	-13,8137

Джерело: розраховано за даними фінансової звітності

Ділова активність підприємства характеризується ефективністю використання його ресурсів та швидкістю обороту активів. Для оцінки ділової активності ТОВ «ЗЛМЗ» було розглянуто показники оборотності активів, кредиторської та дебіторської заборгованості, фондовіддачі та інші коефіцієнти.

Коефіцієнт оборотності активів, який відображає ефективність використання ресурсів підприємства, має негативну динаміку. У 2021 році він знизився на 45,53%, у 2022 році – ще на 33%, а у 2023 році – на 12,99%. Це свідчить про сповільнення обороту активів і можливе зниження ефективності їх використання.

Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості також має тенденцію до зниження у 2021-2022 роках (-36,02% та -2,36% відповідно). Проте у 2023 році він покращився (+8,7%), що може свідчити про швидшу виплату боргів перед постачальниками.

Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості демонструє різке падіння протягом аналізованого періоду: у 2021 році – на 74,06%, у 2022 році – на 51,17%, у 2023 році – ще на 12,95%. Це означає, що підприємство все повільніше отримує платежі від своїх контрагентів.

Строк погашення кредиторської заборгованості збільшився у 2021-2022 роках, а у 2023 році скоротився на 8%, що є позитивною тенденцією. Водночас строк погашення дебіторської заборгованості у 2021 році зріс на 285,44%, у 2022 – на 104,81%, у 2023 – ще на 14,88%, що свідчить про суттєве сповільнення надходження грошових коштів від дебіторів.

Коефіцієнт оборотності матеріальних запасів у 2021 році зріс на 3,71%, що свідчить про стабільність у використанні запасів. Проте у 2022 році він різко знизився на 59,05%, а у 2023 – ще на 66,99%. Це може свідчити про нагромадження запасів на складах і проблеми з їх реалізацією.

Фондовіддача підприємства знижується: у 2021 році – на 31,99%, у 2022 – на 15,6%, у 2023 – на 10,05%. Це означає, що підприємство отримує менше доходу на одиницю вартості основних засобів.

Коефіцієнт віддачі власного капіталу також демонструє негативну

динаміку: у 2021 році зниження на 46,22%, у 2022 – на 34,46%, у 2023 – ще на 13,81%, що свідчить про зниження ефективності використання власного капіталу.

Аналіз рентабельності ТОВ «ЗЛМЗ» за 2020-2023 роки наведено у таблиці 2.11.

Таблиця 2.11 – Аналіз рентабельності ТОВ «ЗЛМЗ» за 2020-2023 роки

Показник	Норматив	2020 р.	2021 р.	2022 р.	2023 р.
1	2	3	4	5	6
Коефіцієнт рентабельності активів		0,693791	0,563167	0,2434431	0,046965
Рентабельність власного капіталу		0,753427	0,60386	0,2553505	0,048801
Коефіцієнт рентабельності власного капіталу	> 20%	0,221285	0,329779	0,2127721	0,047181
Коефіцієнт рентабельності реалізації	> 30%	0,361399	0,61142	0,33837	0,03175

Продовження таблиці 2.11

Показник	Відхилення 2022р. від 2021р.		Відхилення 2022р. від 2021р.		Відхилення 2023р. від 2022р.	
	у сумі, грн	у відсотках, %	у сумі, грн	у відсотках, %	у сумі, грн	у відсотках, %
1	7	8	9	10	11	12
Коефіцієнт рентабельності активів	-0,13062	-18,8275	-0,31972	-56,7725	-0,19648	-80,7082
Рентабельність власного капіталу	-0,14957	-19,8516	-0,34851	-57,7136	-0,20655	-80,8888
Коефіцієнт рентабельності власного капіталу	0,108493	49,02879	-0,11701	-35,4803	-0,16559	-77,8257
Коефіцієнт рентабельності реалізації	0,250022	69,18161	-0,27306	-44,6592	-0,30662	-90,6171

Джерело: розраховано за даними фінансової звітності

Аналіз рентабельності ТОВ «ЗЛМЗ» за 2020-2023 роки свідчить про

поступове погіршення фінансових результатів підприємства. Коефіцієнт рентабельності активів, який показує, наскільки ефективно підприємство використовує свої активи для отримання прибутку, зменшився з 0,6938 у 2020 році до 0,04697 у 2023 році. Це означає, що прибутковість активів суттєво знизилася, особливо у 2022-2023 роках, коли падіння склало понад 80%.

Рентабельність власного капіталу також демонструє негативну динаміку, скорочуючись із 0,7534 у 2020 році до 0,0488 у 2023 році. Це свідчить про зменшення прибутковості вкладеного капіталу, що може бути наслідком як зниження доходів, так і збільшення витрат підприємства.

Коефіцієнт рентабельності власного капіталу у 2021 році зріс на 49%, однак уже у 2022 році він знизився на 35,48%, а у 2023 році – ще на 77,83%. Це вказує на нестабільність фінансових результатів підприємства.

Щодо рентабельності реалізації, яка відображає, скільки прибутку отримує підприємство з кожної гривні виручки, ситуація також погіршилася. У 2021 році спостерігався значний приріст на 69,18%, проте у 2022 році вона знизилася на 44,66%, а у 2023 році падіння склало понад 90%. Це може свідчити про зростання собівартості продукції або зменшення цін на товари.

Загалом аналіз рентабельності ТОВ «ЗЛМЗ» демонструє негативну тенденцію, що може бути спричинена зниженням ефективності використання активів, зростанням витрат або несприятливими ринковими умовами. Для покращення фінансових показників підприємству варто оптимізувати витрати, покращити управління активами та розглянути можливості для збільшення доходів.

Отже, за дебетом рахунку 20 «Виробничі запаси» відображаються надходження запасів на підприємство, їх дооцінка, за кредитом - витрачання на виробництво (експлуатацію, будівництво), переробку, відпуск (передачу) на сторону, уцінка тощо.

Протягом аналізованого періоду (2020-2023 роки) підприємство демонструвало стабільно високий рівень ліквідності, що свідчить про його фінансову стійкість.

Коефіцієнт абсолютної ліквідності, який оцінює частку зобов’язань, що можуть бути негайно погашені за рахунок наявних грошових коштів, у 2021 році знизився на 7,14%, проте у 2022 році різко зріс на 96,79%, що свідчить про суттєве збільшення ліквідних активів. У 2023 році він зменшився на 40,08%, однак його значення залишалося значно вищим за нормативний рівень (≥0,25).

3 ПРОПОЗИЦІЇ ЩОДО УДОСКОНАЛЕННЯ ДОКУМЕНТУВАННЯ ОБЛІКУ, ОПОДАТКУВАННЯ ТА КОНТРОЛЮ ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ НА ТОВ «ЗЛМЗ»

3.1 Контроль виробничих запасів на ТОВ «ЗЛМЗ»

Метою внутрішнього контролю виробничих запасів є встановлення законності, достовірності і доцільності здійснення операцій з виробничими запасами, правильності відображення їх в обліку та своєчасності виявлення загроз фінансової безпеки підприємства.

Завдання проведення внутрішнього контролю виробничих запасів: 1) для прийняття ефективних управлінських рішень – проведення аналізу та планування виробничих запасів; 2) для своєчасного виявлення загроз фінансової безпеки підприємства: перевірка правильності визначення залишку виробничих запасів на початок періоду, перевірка правильності оформлення первинних документів, перевірка правильності класифікації виробничих запасів, перевірка правильності оцінки використання запасів, перевірка правильності ведення обліку виробничих запасів, перевірка правильності визначення залишку виробничих запасів на кінець періоду.

Загальний план внутрішнього контролю виробничих запасів доцільно проводити в декілька етапів: 1) Попередній – ознайомлення з процесом документування та веденням обліку виробничих запасів на підприємстві, аналіз та планування запасів; 2) Основний – перевірка (контроль) виробничих запасів для своєчасного виявлення загроз фінансової безпеки підприємства; 3) Заключний - надання рекомендацій для прийняття ефективних управлінських рішень. План внутрішнього контролю виробничих запасів є документом організаційно-методологічного характеру та складається з переліку робіт на основних етапах, термінів їх виконання із зазначенням відповідальних осіб за проведення перевірки (таблиця 3.1).

Таблиця 3.1 – Загальний план внутрішнього контролю виробничих запасів

Етапи контролю	Процедури контролю	ПІБ перевіряючого	Термін перевірки
Попередній	Ознайомлення з процесом документування та веденням обліку виробничих запасів		
	Аналіз запасів		
	Планування запасів		
Основний	Перевірка правильності визначення залишку виробничих запасів на початок періоду		
	Перевірка правильності оформлення первинних документів		
	Перевірка правильності класифікації виробничих запасів		
	Перевірка правильності оцінки використання запасів		
	Перевірка правильності ведення обліку виробничих запасів		
	Перевірка правильності визначення залишку виробничих запасів на кінець періоду		
Заключний	Надання рекомендацій за результатами внутрішнього контролю		

Джерело: проведено за методикою [47]

Аналіз при внутрішньому контролі є попереднім етапом. Однак, якщо будуть виявлені суттєві помилки в веденні обліку виробничих запасів, тоді будуть викривлені результати аналізу та планування, тому при проведенні внутрішнього контролю виробничих запасів доцільно і після проведення перевірки провести аналіз та планування запасів, використовуючи правильні дані обліку.

Пропонуємо програму внутрішнього контролю виробничих запасів (табл. 3.2), яка включає в себе: перелік процедур контролю; мету та задачі проведення контролю кожної процедури; докази контролю, які складаються з первинних документів, облікових регістрів та звітності підприємства за кожною процедурою; коди робочих документів, які представляють собою шаблони таблиць для внесення виявлених помилок під час внутрішнього контролю; зазначення відповідальних осіб та термінів проведення контролю за кожною процедурою. .

Таблиця 3.2 – Програма внутрішнього контролю виробничих запасів

Процедури контролю	Мета внутрішнього контролю	Задачі внутрішнього контролю	Докази контролю	Код робочих документів	ПІБ перевіряючого	Термін проведення контролю
1	2	3	4	5	6	7
Аналіз запасів	Проаналізувати динаміку, питому вагу, коефіцієнти оборотності та тривалості обороту запасів підприємства	Визначення динаміки, структуру, коефіцієнти оборотності та тривалості обороту запасів підприємства	Баланс, дані рахунків 20, 23, 24, 25, 26, 28	АП-1, АП-2, АП-3, АП-4		
Планування запасів	Спланувати суму запасів до сплати у бюджет	Розрахунок планових показників запасів до сплати у бюджет	Договори	ПЛ-1		
Перевірка правильності визначення залишку виробничих запасів на початок періоду	Впевнитись у відповідності залишку на початок виробничих запасів	Порівняти дані порівняти дані балансу з даними головної книги, дані головної книги з даними журналу	Баланс, Головна книга, журнал	ПВЗ-1		
Перевірка правильності оформлення первинних документів	Впевнитись у правильності і повності оформлення первинних документів	Перевірка первинних документів з надходження виробничих запасів, перевірка первинних документів з складського обліку виробничих запасів, перевірка первинних документів з відпуску у виробництво виробничих запасів	Накладні, товарно-транспортні накладні, лімітно-забірні картки, вимоги, накладні на відпуск (внутрішнє переміщення) матеріалів, картки складського обліку матеріалів	НВЗ-1, ВВЗ-1, СВЗ-1.		
Перевірка правильності класифікації виробничих запасів	Впевнитись у правильності класифікації виробничих запасів	Перевірка правильності класифікації виробничих запасів згідно з П(С)БО	Наказ про облікову політику, Баланс, Головна книга, накладні	КВЗ-1		

Продовження таблиці 3.2

1	2	3	4	5	6	7
Перевірка правильності оцінки використання запасів	Впевнитись у правильності оцінки запасів при їх використанні	Перевірка оцінки використання запасів	Картки складського обліку матеріалів, лімітно-забірні картки, вимоги	ОВЗ-1		
Перевірка правильності ведення обліку виробничих запасів	Впевнитись у правильності кореспонденції рахунків з виробничих запасів	Перевірка правильності кореспонденції рахунків обліку виробничих запасів	Журнал, накладні, головна книга, довідка бухгалтерії	БВЗ-1		
Перевірити правильності визначення залишку виробничих запасів на кінець періоду	Впевнитись у відповідності залишку на кінець виробничих запасів	Порівняти дані порівняти дані балансу з даними головної книги, дані головної книги з даними журналу	Баланс, Головна книга, журнал	КВЗ-1		

Джерело: проведено за методикою [47]

Для досягнення мети та вирішення поставлених завдань внутрішнього контролю виробничих запасів пропонуємо робочі документи (табл. 3.3-3.15), які стануть обґрунтованими доказами якісного проведення внутрішнього контролю виробничих запасів для прийняття ефективних управлінських рішень та своєчасного виявлення загроз фінансової безпеки підприємства.

Аналіз запасів здійснюється шляхом визначення динаміки та питомій ваги запасів підприємства, коефіцієнтів оборотності запасів та тривалості обороту запасів, а також визначення причин впливу факторів на тривалість обороту запасів, що наведено у робочих документах АП-1, АП-2, АП-3, АП-4 (таблиці 3.3-3.6).

Таблиця 3.3 – Динаміка запасів підприємства АП-1

Вид запасів	Попередній період, грн	Звітний період, грн	Відхилення	
			У сумі, грн	У відсотках, %
Виробничі запаси	50 000	55 000	+5 000	10%

Джерело: проведено за методикою [47]

Динаміка виробничих запасів підприємства показує відхилення звітного періоду від попереднього періоду на 5 000 грн або 10 %.

Таблиця 3.4 – Аналіз складу та структури запасів АП-2

Вид запасів	Попередній період, грн		Звітний період, грн		Відхилення	
	сума, грн	%	сума, грн	%	у сумі, грн	у відсотках,%
Запаси						
Сировина та матеріали	30 000	60	31 000	56,36	+1 000	+3,33
Паливо	2 000	4	3 000	5,46	+1 000	+50,00
Тара	3 000	6	4 000	7,27	+1 000	+33,33
Будівельні матеріали	7 000	14	8 000	14,55	+1 000	+14,29
Запасні частини	8 000	16	9 000	16,36	+1 000	+12,50
Разом запасів	50 000	100	55 000	100	+5 000	+10,00

Джерело: проведено за методикою [47]

Аналіз складу та структури запасів показує позитивні зміни, що сировина та матеріали збільшились на 1 000 грн або на 3,33 %, паливо збільшилось на 1 000 грн або на 50 %, тара збільшилась на 1 000 грн або на 33,3 %, будівельні матеріали збільшились на 1 000 грн або на 14,29 %, запасні частини збільшились на 1 000 грн або на 12,50 %

Перевірка правильності визначення залишку виробничих запасів на початок періоду відображено у робочому документі ПВЗ-1 (таблиця 3.5).

Таблиця 3.5 – Перевірка правильності визначення залишку виробничих запасів на початок періоду ПВЗ-1

Рахунок	Баланс	Головна книга	Журнал	Відхилення	
				Балансу від головної книги	Головної книги від журналу
20	50 000	53 000	55 000	3 000	2 000

Джерело: проведено за методикою [47]

Висновок за результатами контролю правильності визначення залишку виробничих запасів на початок періоду встановлено, що суми у Балансі відрізняється від головної книги на 3 000 грн, а сума Головної книги відрізняється від журналу на 2 000 грн.

Перевірка правильності оформлення первинних документів з виробничих запасів включають робочі документи НВЗ-1, ВВЗ-1, СВЗ-1 (таблиці 3.6-3.7).

Таблиця 3.6 – Перевірка первинних документів з надходження виробничих запасів НВЗ-1

Наявність основних реквізитів у первинному документі								Примітки
Назва	№	дата	кількість	ціна	сума, грн	підпис	печатка	
Видаткова накладна	-	-	10	3 000	30 000	-	-	

Джерело: проведено за методикою [47]

Висновок за результатами контролю первинних документів з надходження виробничих запасів встановлено, що у видатковій накладній на 10 шт. за ціною 3 000 грн на суму 30 000 грн відсутні номер, дата, підпис та печатка.

Таблиця 3.7 – Перевірка первинних документів з ведення складського обліку виробничих запасів СВЗ-1

Первинний документ								Примітки
Назва	Од. вим.	Залишок на початок	Надходження	Вибуття	Залишок на кінець	Ліміт	Зайві (нестача)	
Картка складського обліку	шт	50 000	40 000	35 000	55 000	-	-	

Джерело: проведено за методикою [47]

Висновок за результатами контролю первинних документів з ведення складського обліку виробничих запасів встановлено відсутність ліміту запасів за переліком виробничих запасів, які підлягають перевірки.

Перевірка правильності класифікації виробничих запасів згідно з НП(С)БО відображена у робочому документі КВЗ-1 (таблиця 3.8).

Таблиця 3.8 – Перевірка правильності класифікації виробничих запасів згідно з НП(С)БО КВЗ-1

Вид запасів	За даними підприємства	За внутрішнього контролю	Відхилення
Сировина й матеріали	50 000	48 000	-2 000
Купівельні напівфабрикати та комплектуючі вироби			
Паливо	4 000	3 000	-1 000
Тара й тарні матеріали			
Будівельні матеріали			
Матеріали, передані в переробку			
Запасні частини	7 000	6 000	-1 000
Матеріали сільськогосподарського призначення			
Інші матеріали			
Разом	61 000	57 000	-4 000

Джерело: проведено за методикою [47]

Висновок за результатами контролю правильності класифікації виробничих запасів встановлено відхилення сировини та матеріалів у розмірі 2 000 грн, палива 1 000 грн, запасних частин 1 000 грн.

Перевірка оцінки використання запасів відображено у робочому документі

ОВЗ-1 (таблиця 3.9).

Таблиця 3.9 – Перевірку оцінки використання запасів ОВЗ-1

Період	За даними підприємства	За даними внутрішнього контролю			Відхилення
		Дата	Кількість	Сума, грн	
Залишок на початок	50 000	01.01		50 000	-
Надходження	40 000	05.01	10	41 000	+1 000
Вибуття	35 000	30.01	10	34 000	-1 000
Залишок на кінець	55 000	31.01		55 000	-

Джерело: проведено за методикою [47]

Висновок за результатами контролю оцінки використання запасів встановлено невідповідність надходження більше на 1 000 грн та вибуття менше на 1 000 грн виробничих запасів.

Перевірка правильності кореспонденції рахунків обліку виробничих запасів відображено у робочому документі БВЗ-1 (таблиця 3.10).

Таблиця 3.10 – Перевірка правильності кореспонденції рахунків з обліку виробничих запасів БВЗ-1

Зміст операції	За даними підприємства			За даними внутрішнього контролю			Відхилення та запропоноване виправлення		
	Дт	Кт	Сума, грн	Дт	Кт	Сума, грн	Дт	Кт	Сума, грн
Зі складу відпущені виробничі запаси на потреби цеха	23	201	20 000	91	201	20 000	23 91	201 201	-20 000 20 000

Джерело: проведено за методикою [47]

Висновок за результатами контролю правильності кореспонденції рахунків з обліку виробничих запасів встановлено помилки в кореспонденції рахунків, оскільки замість кореспонденції Дт 91 Кт 201, було зроблено проведення Дт 23 Кт 201.

Перевірка правильності визначення залишку виробничих запасів на кінець періоду відображено у робочому документі КВЗ-1 (таблиця 3.11).

Таблиця 3.11 – Перевірка правильності визначення залишку виробничих запасів на кінець періоду КВЗ-1

Рахунок	Баланс	Головна книга	Журнал	Відхилення	
				Балансу від головної книги	Головної книги від журналу
20	55 000	56 000	55 000	+1000	-

Джерело: проведено за методикою [47]

Висновок за результатами контролю правильності визначення залишку виробничих запасів на кінець періоду встановлено невідповідність на 1 000 грн даних Балансу даним Головної книги.

Звіт про перевірку

У ході проведення контролю ми використовували принципи зустрічної перевірки і брали до уваги тільки істотні помилки. Нами зібрано, досить матеріалу для звіту.

Документи, подані на перевірку первинні документи за 2024 рік.

Питання, винесені на рішення контролю:

- динаміка запасів підприємства та аналіз складу та структури запасів ;
- перевірка правильності визначення залишку виробничих запасів на початок періоду;
- перевірка первинних документів з надходження виробничих запасів;
- перевірка первинних документів з ведення складського обліку виробничих запасів;
- перевірка правильності класифікації виробничих запасів згідно з НП(С)БО;
- перевірку оцінки використання запасів;
- перевірка правильності кореспонденції рахунків з обліку виробничих запасів;
- перевірка правильності визначення залишку виробничих запасів на кінець періоду.

Порушення, виявлені в ході перевірки:

1. Динаміка виробничих запасів підприємства показує відхилення звітного періоду від попереднього періоду на 5 000 грн або 10 %. Аналіз складу та структури запасів показує позитивні зміни, що сировина та матеріали збільшились на 1 000 грн або на 3,33 %, паливо збільшилось на 1 000 грн або на 50 %, тара збільшилась на 1 000 грн або на 33,3 %, будівельні матеріали збільшились на 1 000 грн або на 14,29 %, запасні частини збільшились на 1 000 грн або на 12,50 %.

2. Висновок за результатами контролю правильності визначення залишку виробничих запасів на початок періоду встановлено, що суми у Балансі відрізняється від головної книги на 3 000 грн, а сума Головної книги відрізняється від журналу на 2 000 грн.

3. Висновок за результатами контролю первинних документів з надходження виробничих запасів встановлено, що у видатковій накладній на 10 шт за ціною 3 000 грн на суму 30 000 грн відсутні номер, дата, підпис та печатка.

4. Висновок за результатами контролю первинних документів з ведення складського обліку виробничих запасів встановлено відсутність ліміту запасів за переліком виробничих запасів, які підлягають перевірки.

5. Висновок за результатами контролю правильності класифікації виробничих запасів встановлено відхилення сировини та матеріалів у розмірі 2 000 грн, палива 1 000 грн, запасних частин 1 000 грн.

6. Висновок за результатами контролю оцінки використання запасів встановлено невідповідність надходження більше на 1 000 грн та вибуття менше на 1 000 грн виробничих запасів.

7. Висновок за результатами контролю правильності кореспонденції рахунків з обліку виробничих запасів встановлено помилки в кореспонденції рахунків, оскільки замість кореспонденції Дт 91 Кт 201, було зроблено проведення Дт 23 Кт 201.

8. Висновок за результатами контролю правильності визначення залишку виробничих запасів на кінець періоду встановлено невідповідність на 1 000 грн даних Балансу даним Головної книги.

Отже, за підсумками перевірки виявлено, що облік ведеться з порушенням вимог НП(С)БО 9 «Запаси».

3.2 Шляхи щодо удосконалення документування обліку та оподаткування виробничих запасів на ТОВ «ЗЛМЗ»

Законодавче не встановлені усі первинні документи обліку виробничих запасів, які допомагають якісно організувати бухгалтерських процес підприємства. Запропоновані форми для документування обліку виробничих запасів, а саме довідкові відомості: відображення виробничих запасів в наказі облікової політики та визначення первісної вартості виробничих запасів наведені у таблицях 3.12-3.13.

Таблиця 3.12 – Довідкова відомість відображення виробничих запасів в наказі облікової політики

№	Елемент облікової політики	Зміст	Пункт наказу про облікову політику
1	2	3	4
1	Склад виробничих запасів	Сировина й матеріали Купівельні напівфабрикати та комплектуючі вироби Паливо Тара й тарні матеріали Будівельні матеріали Запасні частини Матеріали, передані в переробку Інші матеріали	П. 2.1
2	Одиниця обліку запасів	найменування	П. 2.2
3	Зрахування придбаних (отриманих) або вироблених виробничих запасів на баланс	За первісною вартістю	П. 2.3
4	Внесення до статутного капіталу підприємства, визнається погоджена засновниками підприємства виробничих запасів	справедлива вартість	П. 2.4
5	Одержання підприємством безоплатно виробничих запасів	справедлива вартість	П. 2.5

Продовження таблиці 3.12

1	2	3	4
6	Придбання у результаті обміну на подібні виробничі запаси	балансовій вартості переданих запасів	П. 2.6
7	Придбання в обмін на неподібні виробничі запаси	справедлива вартість отриманих запасів.	П. 2.7
8	Методи оцінки при вибутті виробничих запасів	середньозваженої собівартості	П. 2.8
9	Метод обліку і розподілу транспортно-заготівельних витрат	за середнім відсотком.	П. 2.9
10	Оцінка запасів на дату балансу	відображаються в бухгалтерському обліку і звітності за найменшою з двох оцінок: первісною вартістю або чистою вартістю реалізації	П. 2.10
11	Періодичність визначення середньозваженої собівартості одиниці запасів	щомісячно	П. 2.11
12	Організація зберігання і обліку запасів	оперативно-бухгалтерський (сальдовий)	П. 2.12

Джерело: складено автором

Таблиця 3.13 – Довідкова відомість визначення первісної вартості виробничих запасів

Вид запасу	Включається до первісної вартості		Не включається до первісної вартості	
	показник	сума	показник	сума
1	2	3	4	5
	суми, що сплачуються згідно з договором постачальнику (продавцю) за вирахуванням непрямих податків та знижок, наданих постачальником (продавцем)		понаднормові втрати і нестачі запасів	
	суми ввізного мита		витрати на зберігання, крім тих витрат, які необхідні у виробничому процесі перед наступним етапом виробництва	
	суми непрямих податків у зв'язку з придбанням запасів, які не відшкодовуються підприємству		фінансові витрати (за винятком фінансових витрат, які включаються до собівартості кваліфікаційних активів відповідно до НП(С)БО 31 «Фінансові витрати»	

Продовження таблиці 3.13

1	2	3	4	5
	транспортно-заготівельні витрати (затрати на заготівлю запасів, оплата тарифів (фрахту) за вантажно-розвантажувальні роботи і транспортування запасів усіма видами транспорту до місця їх використання, включаючи витрати зі страхування ризиків транспортування запасів).		витрати на продаж	
	інші витрати, які безпосередньо пов'язані з придбанням запасів і доведенням їх до стану, в якому вони придатні для використання у запланованих цілях		загальногосподарські та інші подібні витрати, які безпосередньо не пов'язані з придбанням і доставкою запасів та приведенням їх до стану, в якому вони придатні для використання у запланованих цілях	
Разом				

Джерело: складено автором

На даний час промислове підприємство частину продукції, що випускає залишає для власного використання. Удосконалена форма акту приймання-передачі виробничих запасів з виробництва на склад наведена на рисунку 3.1.

У роботі удосконалено документування обліку виробничих запасів, а саме запропоновані довідкові відомості: відображення виробничих запасів в наказі облікової політики та визначення первісної вартості виробничих запасів. А також удосконалена форма акту приймання-передачі виробничих запасів з виробництва на склад. Розроблені форми відомостей та акту прискорять ведення обліку, налагодять якісну організацію бухгалтерського процесу. Це зменшить час на підготовку та обробку документів, знизить вірогідність помилки в документах, що позитивно вплине на економію витрат підприємства.

Акт приймання-передачі виробничих запасів

(місце складання)

Номер документа	Дата складання

Дані цехів

Найменування цеху, що передає виробничі запаси	Найменування цеху, що приймає виробничі запаси	Найменування виробничих запасів	Причина передачі	Одиниця виміру	Кількість	Примітки
1	2	3	4	5	6	7

На підставі _____
(назва, дата та номер документа, на підставі якого здійснюється передача (приймання))
проведено огляд матеріальних цінностей у кількості _____ одиниць
(кількість прописом)

Розрахунок бухгалтерії

Субрахунок обліку	Дата передачі	Одиниця виміру	Кількість передачі	Собівартість одиниці	сума	примітки
1	2	3	4	5	6	7

на суму _____ грн _____ коп.
(сума прописом)
У момент передачі (прийняття) виробничі запаси знаходяться
_____
(місцезнаходження)
та у матеріально відповідальної особи _____
(посада, ім'я та прізвище)
Інші відомості _____
Додаток: Перелік документів, що додаються _____
_____
Здав _____ _____ _____
(посада) (підпис) (ім'я та прізвище)
Прийняв: _____ _____ _____
(посада) (підпис) (ім'я та прізвище)

Відмітка бухгалтерії про відображення у регістрах обліку

Найменування облікового регістру	За дебетом рахунку (субрахунку)	За кредитом рахунку (субрахунку)	Сума

Особа, яка відобразила господарську операцію в бухгалтерському обліку _____
_____ _____
(посада) (підпис) (ім'я та прізвище)
___ _____ 20___ року
Головний бухгалтер_____ _____
(підпис) (ім'я та прізвище)

Рисунок 3.1 – Акт приймання-передачі виробничих запасів

Джерело: складено автором

3.3 Шляхи щодо удосконалення контролю виробничих запасів на ТОВ «ЗЛМЗ»

Метою контролю виробничих запасів є перевірка відповідності, наявності, правильності документування, ведення обліку та складання звітності виробничих запасів.

Завдання проведення контролю виробничих запасів є перевірка: відповідності облікової політики відображення виробничих запасів, наявності первинних документи по обліку виробничих запасів, аналітичних регістрів обліку виробничих запасів, регістрів синтетичного обліку виробничих запасів, фінансової звітності підприємства з обліку виробничих запасів.

Тест внутрішнього контролю виробничих запасів наведено в таблиці 3.14.

Таблиця 3.14 – Тест внутрішнього контролю виробничих запасів

№	Зміст питання	Варіанти відповіді			
		Інформація відсутня	Так	Ні	Примітки
1	Чи визначено у наказі про облікову політику підприємства склад виробничих запасів?				
2	Чи визначено у наказі про облікову політику підприємства одиниця обліку запасів?				
3	Чи визначено у наказі про облікову політику підприємства метод зарахування придбаних або вироблених виробничих запасів на підприємстві?				
4	Чи визначено у наказі про облікову політику підприємства визнання та первісна оцінка запасів?				
5	Чи визначено у наказі про облікову політику підприємства методи оцінки при вибутті виробничих запасів?				
6	Чи визначено у наказі про облікову політику підприємства метод обліку і розподілу транспортно-заготівельних витрат?				
7	Чи визначено у наказі про облікову політику підприємства оцінка запасів на дату балансу?				
8	Чи визначено у наказі про облікову політику підприємства періодичність визначення середньозваженої собівартості одиниці запасів?				
9	Чи визначено у наказі про облікову політику підприємства призначення та умови використання запасів?				
10	Чи визначено у наказі про облікову політику підприємства організація зберігання і обліку запасів?				

Джерело: складено автором

Загальний план контролю виробничих запасів наведено у таблиці 3.15.

Таблиця 3.15 – Загальний план проведення контролю виробничих запасів

Етап контролю	Процедури контролю	Період проведення	Виконавці
Підготовчий	Планування контролю виробничих запасів		
Основний	Перевірка відповідності облікової політики відображення виробничих запасів		
	Перевірка наявності первинних документи по обліку виробничих запасів		
	Перевірка аналітичних регістрів обліку виробничих запасів		
	Перевірка регістрів синтетичного обліку виробничих запасів		
	Перевірка фінансової звітності підприємства з обліку виробничих запасів		
Завершальний	Складання акту перевірки		

Джерело: складено автором

Програма контролю виробничих запасів наведено в таблиці 3.16. У програмі контролю виробничих відображає основні процедури для вирішення основних завдань перевірки. До кожного пункту програми контролю виробничих запасів запропоновані робочі документи контролера (табл. 3.17-3.21).

Таблиця 3.17 – Робочий документ контролера ВЗ-1 –перевірка відповідності облікової політики відображення виробничих запасів

Показник	НП(С)БО9	Наказ про облікову політики	Фактично застосовують на підприємстві	Відхилення

Джерело: складено автором

Таблиця 3.18 – Робочий документ контролера ВЗ-2 – перевірка наявності первинних документи по обліку виробничих запасів

Накладні	Рахунки-фактури	Картки складського обліку	Прибуткові ордери	Накладні-вимоги на відпуск	Лімітно-забірні карти

Джерело: складено автором

Таблиця 3.16 – Програма контролю виробничих запасів

№	Мета	Перелік процедур контролю	Критерії якості	Метод перевірки	Код робочого документа	Період проведення	Виконавець	Примітки
1	Впевнитись у відповідності облікової політики	Перевірка відповідності облікової політики відображення виробничих запасів	А, Б, В, Г, Д	Документальний, арифметичний, по суті, вибірковий	ВЗ-1			
2	Впевнитись у наявності первинних документи по обліку запасів	Перевірка наявності первинних документи по обліку виробничих запасів	А, Б, В, Г, Д А, Б, В, Г	Документальний по суті, арифметичний, вибірковий	ВЗ-2			
3	Впевнитись у правильності розрахунку вартості запасів та відсутності в їх вартості витрат, які не включаються до первісної вартості	Перевірка аналітичних регістрів обліку виробничих запасів	А, Б, В, Г	Документальний, арифметичний, по суті, вибірковий	ВЗ-3			
4	Впевнитись у регістрів синтетичного обліку виробничих запасів	Перевірка регістрів синтетичного обліку виробничих запасів	А, Б, В, Г	Документальний, арифметичний, по суті, вибірковий	ВЗ-4			
5	Впевнитись у фінансової звітності підприємства з обліку виробничих запасів	Перевірка фінансової звітності підприємства з обліку виробничих запасів	А, Б, Г, Є	Документальний, арифметичний, суцільний	ВЗ-5			
Критерії якості перевірки: наявність - А; правдивість – Б; права та зобов’язання – В; повнота – Г; вимірювання – Д; оцінку вартості – Е; подання і розкриття – Є.								

Джерело: складено автором

Таблиця 3.19 – Робочий документ контролера ВЗ-3 – перевірка аналітичних регістрів обліку виробничих запасів

Вид запасів	Первинні документи	Субрахунок	Відомості аналітичного облік запасів	Звіти матеріально-відповідальних осіб	Відхилення

Джерело: складено автором

Таблиця 3.20 – Робочий документ контролера ВЗ-4 – перевірка регістрів синтетичного обліку виробничих запасів

Рахунок	Аналітичні регістри	Відомості руху запасів	Журнали №3,5	Головна книга	Відхилення

Джерело: складено автором

Таблиця 3.21 – Робочий документ контролера ВЗ-5 – перевірка фінансової звітності підприємства з обліку виробничих запасів

Рахунок	Головна книга	Оборотна відомість	Баланс (Звіт про фінансовий стан)	Примітки до річної фінансової звітності	Відхилення

Джерело: складено автором

Для удосконалення документування контролю виробничих запасів запропонована методика, яка на відміну від існуючих включає: тест внутрішнього контролю, загальний план, програму, робочі документи. Запропонована методика проведення контролю надасть змогу охопити всі аспекти обліку виробничих запасів, дослідити правильність їх відображення в обліку та звітності, а отже вчасно виявити помилки в веденні обліку та підвищити ефективність проведення перевірки.

Отже, за результатами контролю правильності класифікації виробничих запасів встановлено відхилення сировини та матеріалів у розмірі 2 000 грн, палива 1 000 грн, запасних частин 1 000 грн.

У роботі удосконалено документування обліку виробничих запасів, а саме

запропоновані довідкові відомості: відображення виробничих запасів в наказі облікової політики та визначення первісної вартості виробничих запасів. А також удосконалена форма акту приймання-передачі виробничих запасів з виробництва на склад. Розроблені форми відомостей та акту прискорять ведення обліку, налагодять якісну організацію бухгалтерського процесу. Це зменшить час на підготовку та обробку документів, знизить вірогідність помилки в документах, що позитивно вплине на економію витрат підприємства.

Для удосконалення документування контролю виробничих запасів запропонована методика, яка на відміну від існуючих включає: тест внутрішнього контролю, загальний план, програму, робочі документи. Запропонована методика проведення контролю надасть змогу охопити всі аспекти обліку виробничих запасів, дослідити правильність їх відображення в обліку та звітності, а отже вчасно виявити помилки в веденні обліку та підвищити ефективність проведення перевірки.

ВИСНОВКИ

1. Виробничими запасами є матеріальні ресурси, які знаходяться на складах підприємства (сировина, матеріали, покупні напівфабрикати, що комплектують вироби, паливо, тара, запасні частини для ремонту, інструменти тощо.), призначені для виробничого споживання, але що ще не поступили у виробництво.

Приймання і оприбуткування запасів (матеріалів і тари під матеріали), що надходять зі сторони від постачальників, оформляються відповідними складами підприємства шляхом складання типової форми №М-4 Прибутковий ордер, який виписується на підставі Рахунка-фактури постачальника та інших супровідних документів. Прибутковий ордер повинен виписуватись на фактично прийняту кількість цінностей. Іри встановленні невідповідності матеріальних цінностей, що надійшли, їх асортименту, якості і кількості, вказаних у Рахунках-фактурах та інших документам постачальника, складається типова форма № 7 «Акт про приймання матеріалів».

Рахунок 20 «Виробничі запаси» призначено для узагальнення інформації про наявність і рух належних підприємству запасів сировини і матеріалів (у тому числі сировина й матеріали, які є в дорозі та в переробці), будівельних матеріалів, запасних частин, матеріалів сільськогосподарського призначення, палива, тари й тарних матеріалів, відходів основного виробництва.

Виробничі запаси вносяться до інвентаризаційного опису по кожному окремому найменуванню. При їх інвентаризації встановлюється фактична наявність сировини, матеріалів, палива, купованих комплектуючих виробів і напівфабрикатів, тари, запасних частин, малоцінних і швидкозношуваних предметів, готової продукції та інших матеріальних цінностей. Інвентаризація виробничих запасів здійснюється в порядку розташування цінностей у даному приміщенні. Після перевірки цінностей вхід до приміщення опломбовується і комісія переходить для роботи в наступне приміщення.

2. За дебетом рахунку 20 «Виробничі запаси» відображаються надходження запасів на підприємство, їх дооцінка, за кредитом - витрачання на виробництво, переробку, відпуск (передачу) на сторону, уцінка тощо.

3. Протягом аналізованого періоду (2020-2023 роки) підприємство демонструвало стабільно високий рівень ліквідності, що свідчить про його фінансову стійкість.

Коефіцієнт абсолютної ліквідності, який оцінює частку зобов'язань, що можуть бути негайно погашені за рахунок наявних грошових коштів, у 2021 році знизився на 7,14%, проте у 2022 році різко зріс на 96,79%, що свідчить про суттєве збільшення ліквідних активів. У 2023 році він зменшився на 40,08%, однак його значення залишалося значно вищим за нормативний рівень (≥0,25).

4. За результатами контролю правильності класифікації виробничих запасів встановлено відхилення сировини та матеріалів у розмірі 2 000 грн, палива 1 000 грн, запасних частин 1 000 грн.

5. У роботі удосконалено документування обліку виробничих запасів, а саме запропоновані довідкові відомості: відображення виробничих запасів в наказі облікової політики та визначення первісної вартості виробничих запасів. А також удосконалена форма акту приймання-передачі виробничих запасів з виробництва на склад. Розроблені форми відомостей та акту прискорять ведення обліку, налагодять якісну організацію бухгалтерського процесу. Це зменшить час на підготовку та обробку документів, знизить вірогідність помилки в документах, що позитивно вплине на економію витрат підприємства.

Для удосконалення документування контролю виробничих запасів запропонована методика, яка на відміну від існуючих включає: тест внутрішнього контролю, загальний план, програму, робочі документи. Запропонована методика проведення контролю надасть змогу охопити всі аспекти обліку виробничих запасів, дослідити правильність їх відображення в обліку та звітності, а отже вчасно виявити помилки в веденні обліку та підвищити ефективність проведення перевірки.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність : Закон України від 21.12.2017 р. № 2258-VIII. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2258-19#Text (дата звернення: 15.12.24).

2. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій : Наказ Міністерства фінансів України від 30.11.1999 р. № 291. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99#Text (дата звернення: 15.12.24).

3. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» : Наказ Міністерства фінансів України від 07.02.2013 р. № 73. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13#Text (дата звернення: 15.12.24).

4. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9 «Запаси» : Наказ Міністерства фінансів України від 20.10.1999 р. № 246. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0751-99#Text (дата звернення: 15.12.24).

5. Податковий кодекс : Закон України від 02.12.2010 р. № 2755-VI. URL: http://www.zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2755 (дата звернення: 15.12.24).

6. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні : Закон України від 16.07.1999 р. №996-XIV. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14 (дата звернення: 24.10.2024).

7. Про затвердження Методичних рекомендацій з бухгалтерського обліку запасів : Наказ Міністерства фінансів України від 10.01.2007 р. № 2. URL: https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0002201-07#Text (дата звернення: 15.12.24).

8. Адамович Н. Витрати на прибирання офісу. *Податки & бухоблік*. 2017. № 74. URL: https://i.factor.ua/ukr/journals/nibu/2017/september/issue-74/article-30399.html?search=&text_article=%D0%BE%D0%B1%D0%BB%D1%96%D0%BA%20%D0%BC%D1%88%D0%BF. (дата звернення: 15.12.24).

9. Алексєєв І., Меліхова Т. Основні методичні підходи до аналізу використання виробничих запасів на підприємствах. *Цифрова трансформація*

соціоекономічних, управлінських та освітянських систем сучасного суспільства : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, м. Запоріжжя, 23-24 листопада 2022 року. Запоріжжя : Видавничий дім «Гельветика», 2022. С. 26-29.

10. Алексєєв І. Є., Меліхова Т. О. Удосконалення документування обліку та контролю виробничих запасів для підвищення якості організації бухгалтерського процесу на підприємстві. *Ефективна економіка*. 2023. № 11. С. 1-17. URL: https://www.nayka.com.ua/index.php/ee/article/view/2480 (дата звернення: 15.12.24).

11. Бутинець Ф. Ф. Бухгалтерський фінансовий облік : підручник. Житомир : ПП «Рута», 2006. 608 с.

12. Бутинець Ф. Ф. Бухгалтерський облік : роздуми вченого. Житомир : ПП «Рута», 2001. 100 с.

13. Бутинець Ф. Ф., Давидюк Т. В., Малюга Н. М., Чижевська Л. В. Бухгалтерський управлінський облік : підручник. Житомир : ПП «Рута», 2002. 480 с.

14. Бутинець Ф. Ф. Бухгалтерський фінансовий облік : підручник. Житомир : ПП «Рута», 2009. 912 с.

15. Ворона Н., Чернишова Н., Савченко О., Амброзяк Н. Безкоштовні передачі товарів і послуг. *Податки & бухоблік*. 2018. № 24. URL: https://i.factor.ua/ukr/journals/nibu/2018/march/issue-24/article-35055.html?search=&text_article=%D0%BE%D0%B1%D0%BB%D1%96%D0%BA%20%D0%BC%D1%88%D0%BF (дата звернення: 15.12.24).

16. Ворона Н., Нестеренко М., Чернишова Н. Вибуття запасів. *Податки & бухоблік*. 2018. № 50. URL: https://i.factor.ua/ukr/journals/nibu/2018/june/issue-50/article-37373.html (дата звернення: 15.12.24).

17. Ворона Н., Білова Н., Дзюба Н., Чернишова Н. Запаси та їх класифікація. *Податки & бухоблік*. 2015. № 103. URL: https://i.factor.ua/ukr/journals/nibu/2015/december/issue-103/article-14379.html?search=&text_article=%D0%BE%D0%B1%D0%BB%D1%96%D0%B

A%20%D0%BC%D1%88%D0%BF (дата звернення: 15.12.24).

18. Ворона Н., Свіриденко А., Чернишова Н. Інвентаризуємо ТМЦ. *Податки & бухоблік*. 2020. № 93. URL: https://i.factor.ua/ukr/journals/nibu/2020/november/issue-93/article-111971.html (дата звернення: 15.12.24).

19. Ворона Н., Нестеренко М., Надходження запасів. *Податки & бухоблік*. 2021. № 14. URL: https://i.factor.ua/ukr/journals/nibu/2021/february/issue-14/article-113406.html?search=&text_article=%D0%BD%D0%B5%D0%BC%D0%B0%D1%82%D0%B5%D1%80%D1%96%D0%B0%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D1%96%20%D0%B0%D0%BA%D1%82%D0%B8%D0%B2%D0%B8 (дата звернення: 15.12.24).

20. Ворона Н., Нестеренко М., Чернишова Н. Особливості обліку окремих видів запасів. *Податки & бухоблік*. 2018. № 50. URL: https://i.factor.ua/ukr/journals/nibu/2018/june/issue-50/article-37375.html?search=&text_article=%D0%BE%D0%B1%D0%BB%D1%96%D0%BA%20%D0%BC%D1%88%D0%BF (дата звернення: 15.12.24).

21. Гарасим П. М., Журавель Г. П., Бруханський Р. Ф. Бухгалтерський облік : первинні документи та порядок їх заповнення. Первинний та аналітичний облік на підприємстві : навч. посіб. Тернопіль : Астон, 2008. 464 с.

22. Гарасим П. М., Журавель Г. П., , Хомин П. Я. Курс фінансового обліку : навч. посіб. Київ : Знання, 2007. 566 с.

23. Гончарук Я. А., Рудницький В. С. Аудит : навч. посіб. Львів : Світ, 2002. 296 с.

24. Голов С. Ф., Костюченко В. М., Кравченко І. Ю., Ямборко Г. А. Фінансовий облік : підручник. Київ : Лібра, 2005. 976 с.

25. Голов С. Ф., Костюченко В. М. Бухгалтерський облік за міжнародними стандартами : приклади та коментарі : практичний посібник. Київ : Лібра, 2001. 840 с.

26. Голов С. Ретроспективний погляд на реформування бухгалтерського обліку в Україні. *Бухгалтерських облік і аудит.* 2006. № 1. С. 16-25.

27. Гордієнко Н. І., Харламова О. В., Карпенко М. Ю. Аудит : організація і методика : навч. посіб. Харків : ХНАМГ, 2007. 486 с.

28. Дмитренко А. В., Балабась І. В. Економічна сутність поняття виробничі запаси. *Економіка і регіон.* 2016. № 2 (57). С. 149-152.

29. Іванова Н. А., Ролінський О. В. Організація і методика аудиту : навч. посіб. Київ : Центр навчальної літератури, 2008. 216 с.

30. Канцтовари, бланки, витратні матеріали для оргтехніки тощо: податковий та бухгалтерський облік. *Податки & бухоблік.* 2012. № 20. URL: https://i.factor.ua/ukr/journals/nibu/2012/march/issue-20/article-60339.html (дата звернення: 15.12.24).

31. Коваль Н. І. Сутність виробничих запасів як економічної категорії: обліковий та управлінські аспекти. *Економіка. Фінанси. Менеджмент: актуальні питання науки і практики.* 2017. № 7. С. 93-105.

32. Кононенко В. А., Цупаленко Ж. П. Облік виробничих запасів: сучасний стан та напрямки вдосконалення. *Науковий вісник Херсонського державного університету.* 2016. Вип. 16. Ч. 1. С. 147-151.

33. Кузик Н. Методичні аспекти аудиту запасів. *Інститут бухгалтерського обліку, контролю та аналізу в умовах глобалізації*. 2015. Вип. 4. С. 106-113.

34. Кулаковська Л. П., Піча Ю. В. Організація і методика аудиту : підручник. Київ : Каравела, 2012. 544 с.

35. Лень В. С., Гливенко В. В. Бухгалтерський облік в Україні : основи та приктика : навч. посіб. Київ : Центр навчальної літератури, 2004. 576 с.

36. Литвинцева Г. С. Методи списання виробничих запасів : переваги та недоліки. URL: http://www.rusnauka.com/29_SSN_2013/Economics/7_146195.doc.ht (дата звернення: 15.12.24).

37. Лопатіна В. В. Економічна сутність виробничих запасів. *Наукові праці Чорноморського державного університету імені Петра Могили комплексу «Києво-Могилянська академія». Серія: Економіка.* 2012. Т. 189, Вип. 177. С. 67-71. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Npchduec_2012_189_177_15 (дата звернення:

15.12.24).

38. Макаренко А. П., Меліхова Т. О., Бескоста Г. М. Аудит : навч.-метод. посібник. Запоріжжя : ЗДІА, 2016. 184 с.

39. Макаренко А. П., Меліхова Т. О., Бескоста Г. М. Організація і методика аудиту : навч.-метод. посібник. Запоріжжя : ЗДІА, 2015. 190 с.

40. Макаренко А. П., Меліхова Т. О., Чакалова Н. С. Теорія і методика документування в обліку та аудиті : навч. посіб. Запоріжжя : ЗНУ, 2020. 400 с.

41. Малахова А. В., Мартиненко О. В. Проблеми обліку запасів і оптимізація обліково-аналітичних процедур в управлінні підприємствами. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2016. № 10. С. 920-923.

42. Малюга Н. М. Бухгалтерський облік в Україні: теорія й методологія, перспективи розвитку : навч. посіб. Житомир : ЖДТУ, 2005. 548 с.

43. Малютяк С. Облік запасів : деякі нюанси застосування П(С)БО та МСБО. URL: https://www.pspaudit.com.ua/files/malutak (дата звернення: 15.12.24).

44. Меліхова Т. О., Балашова Ю. О. Удосконалення внутрішнього аудиту виробничих запасів для підвищення фінансової безпеки підприємства. *Ефективна економіка*. 2019. № 12. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=7503 (дата звернення: 15.12.24). DOI: 10.32702/2307-2105-2019.12.10.

45. Меліхова Т. О., Градобік А. О. Удосконалення документування обліку та аудиту запасів на підприємстві. *Ефективна економіка*. 2020. № 11. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=8331 (дата звернення: 15.12.24). DOI: 10.32702/2307-2105-2020.11.9.

46. Меліхова Т. О., Лєвтєрова Л. В. Методичні підходи до проведення внутрішнього аудиту виробничих запасів на сільгосппідприємстві. *Агросвіт*. 2020. № 2. С. 10–17. DOI: 10.32702/2306-6792.2020.2.10.

47. Меліхова Т. О., Федоров І. О. Внутрішній контроль виробничих запасів для своєчасного виявлення загроз у системі управління фінансової безпеки підприємства. *Агросвіт*. 2018. № 2. С. 63–70.

48. Мултанівська Т. В., Воінова Т. С., Вороніна О. О. Аудит : навч. посіб.

Харків. : Вид. ХНЕУ, 2010. 320 с.

49. Назаренко І. М., Місюров О. В. Аудит виробничих запасів: особливості, ключові аспекти та послідовність перевірки. URL: https://economyandsociety.in.ua/journals/19_ukr/195 (дата звернення: 22.10.2024).

50. Нестеренко М. Безоплатна передача: загальні відомості. *Податки & бухоблік*. 2020. № 71. URL: https://i.factor.ua/ukr/journals/nibu/2020/september/issue-71/article-110550.html?search=&text_article=%D0%BE%D0%B1%D0%BB%D1%96%D0%BA%20%D0%BC%D1%88%D0%BF (дата звернення: 22.10.2024).

51. Огійчук М. Ф., Новіков І. Т., Рагуліна І. І. Аудит : організація і методика : навч. посіб. Київ : Алерта, 2012. 664 с.

52. Огійчук М. Ф., Плаксієнко В. Я., Беленкова М. І. Фінансовий та управлінський облік за національними стандартами : підручник. Київ : Алерта, 2011. 1042 с.

53. Огійчук М. Ф., Плаксієнко В. Я., Панченко Л. Г. та ін. Бухгалтерський облік на сільськогосподарських підприємствах : підручник. Київ : Вища освіта, 2010. 979 с.

54. Очеретько Л. М., Федоряк А. В. Удосконалення програми проведення внутрішнього аудиту виробничих запасів на підприємстві. *Сталий розвиток економіки*. 2013. № 2. С. 233-239.

55. Пасенко Н. С. Організація обліково-аналітичного забезпечення управління фінансовими результатами підприємства. *Глобальні та національні проблеми економіки.* 2017. № 17. С. 854-859.

56. Пилипів Н., Борисовський М. Поняття і сутність товарно-виробничих запасів. *Економічний аналіз.* 2013. Вип. 12. Ч. 3. С. 303-307.

57. Подмешальська Ю. В., Зайберт Є. К. Облік виробничих запасів. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=6273 (дата звернення: 15.12.24).

58. Пушкар М. С. Фінансовий облік : підручник. Тернопіль : Картбланш, 2002. 628 с.

59. Рабоконь Ю. С. Економічна сутність виробничих запасів, їх оцінка та

облікове забезпечення. *Економіка. Фінанси. Менеджмент : актуальні питання науки і практики*. 2018. № 8. С. 52-60.

60. Рибалко О. М. Вдосконалення обліку виробничих запасів. *Держава і регіони. Серія «Економіка та підприємництво»*. 2008. № 3. С. 210–215.

61. Савченко В. Я. Аудит : навч. посіб. Київ : КНЕУ, 2006. 328 с.

62. Свіріденко А., Білова Н. Інвентаризація у запитаннях та відповідях. *Податки & бухоблік.* 2016. № 90. URL: https://i.factor.ua/ukr/journals/nibu/2016/november/issue-90/article-22908.html (дата звернення: 15.12.24).

62. Сиротенко Н. А. Запаси – об'єкт обліку та контролю : сучасний стан та напрями вдосконалення. *Вісник соціально-економічних досліджень*. 2009. Вип. 36. С. 160-165.

63.Солошенко Л. Якщо зламався новий принтер : повернення/заміна — що в обліку. *Податки & бухоблік*. 2016. № 69. URL: https://i.factor.ua/ukr/journals/nibu/2016/august/issue-69/article-21028.html?search=&text_article=%D0%BE%D0%B1%D0%BB%D1%96%D0%BA%20%D0%BC%D1%88%D0%BF (дата звернення: 15.12.24).

64.Сопко В. В., Завгородній В. П. Організація бухгалтерського обліку, економічного контролю та аналізу : підручник. Київ : КНЕУ, 2004. 411 с.

65.Сопко В. В. Бухгалтерський облік : навч. посіб. Київ : КНЕУ, 2004. 578 с.

66.Ткаченко Н. М. Бухгалтерський фінансовий облік, оподаткування і звітність : підручник. Київ : Алерта, 2011. 976 с.

67. Федак Л. М. Запаси підприємства сутність та класифікація. *Вісник Хмельницького національного університету.* 2012. № 1. С. 157-162.

ДОДАТОК А

Баланс на 01.01.2022 р.

Актив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи	1000		
первісна вартість	1001		
накопичена амортизація	1002		
Незавершені капітальні інвестиції	1005		
Основні засоби	1010	654,2	1249,5
первісна вартість	1011	2495,1	3158,3
знос	1012	1840,9	1908,8
Інвестиційна нерухомість	1015		
Довгострокові біологічні активи	1020		
Довгострокові фінансові інвестиції:			
які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030		
інші фінансові інвестиції	1035		
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040		
Відстрочені податкові активи	1045		
Інші необоротні активи	1090		
Усього за розділом I	**1095**	654,2	1249,5
II. Оборотні активи			
Запаси	1100	17,5	8,5
Поточні біологічні активи	1110		
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	63,4	259,6
Дебіторська заборгованість за розрахунками:			
за виданими авансами	1130		
з бюджетом	1135		12,1
у тому числі з податку на прибуток	1136		
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	0,6	44,4
Поточні фінансові інвестиції	1160		
Гроші та їх еквіваленти	1165	432,7	565,9
Витрати майбутніх періодів	1170	4	4,2
Інші оборотні активи	1190		
Усього за розділом II	**1195**	518,2	894,7
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	**1200**		
Баланс	**1300**	1172,4	2144,2

Пасив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	313	313
Капітал у дооцінках	1405		
Додатковий капітал	1410	1539,7	1539,7
Резервний капітал	1415		
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	773,1	160,8
Неоплачений капітал	1425		
Вилучений капітал	1430		
Усього за розділом I	**1495**	1079,6	2013,5
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення			
Відстрочені податкові зобов'язання	1500		
Довгострокові кредити банків	1510		
Інші довгострокові зобов'язання	1515		
Довгострокові забезпечення	1520		
Цільове фінансування	1525		
Усього за розділом II	**1595**		
III. Поточні зобов'язання і забезпечення			
Короткострокові кредити банків	1600		
Поточна кредиторська заборгованість за:			
довгостроковими зобов'язаннями	1610		
товари, роботи, послуги	1615	37,2	
розрахунками з бюджетом	1620	55	130,7
у тому числі з податку на прибуток	1621		
розрахунками зі страхування	1625		
розрахунками з оплати праці	1630	0,6	
Поточні забезпечення	1660		
Доходи майбутніх періодів	1665		
Інші поточні зобов'язання	1690		
Усього за розділом III	**1695**	92,8	130,7
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття			
Баланс	**1900**	1172,4	2144,2

Продовження додатку А

Баланс на 01.01.2023 р.

Актив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи	1000		
первісна вартість	1001		
накопичена амортизація	1002		
Незавершені капітальні інвестиції	1005		
Основні засоби	1010	1249,5	1384,2
первісна вартість	1011	3158,3	3394,2
знос	1012	1908,8	2010
Інвестиційна нерухомість	1015		
Довгострокові біологічні активи	1020		
Довгострокові фінансові інвестиції:			
які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030		
інші фінансові інвестиції	1035		
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040		
Відстрочені податкові активи	1045		
Інші необоротні активи	1090		
Усього за розділом I	**1095**	1249,5	**1384,2**
II. Оборотні активи			
Запаси	1100	8,5	53,6
Поточні біологічні активи	1110		
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	259,6	396,9
Дебіторська заборгованість за розрахунками:			
за виданими авансами	1130		
з бюджетом	1135	12,1	10,4
у тому числі з податку на прибуток	1136		
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	44,4	38,1
Поточні фінансові інвестиції	1160		
Гроші та їх еквіваленти	1165	565,9	810,3
Витрати майбутніх періодів	1170	4,2	4,2
Інші оборотні активи	1190		0,3
Усього за розділом II	**1195**	894,7	**1313,8**
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	**1200**		
Баланс	**1300**	2144,2	**2698**

Пасив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	313	313
Капітал у дооцінках	1405		
Додатковий капітал	1410	1539,7	1539,7
Резервний капітал	1415		
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	160,8	750,2
Неоплачений капітал	1425		
Вилучений капітал	1430		
Усього за розділом I	**1495**	2013,5	**2602,9**
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення			
Відстрочені податкові зобов'язання	1500		
Довгострокові кредити банків	1510		
Інші довгострокові зобов'язання	1515		
Довгострокові забезпечення	1520		
Цільове фінансування	1525		
Усього за розділом II	**1595**		
III. Поточні зобов'язання і забезпечення			
Короткострокові кредити банків	1600		
Поточна кредиторська заборгованість за:			
довгостроковими зобов'язаннями	1610		
товари, роботи, послуги	1615		1,2
розрахунками з бюджетом	1620	130,7	92
у тому числі з податку на прибуток	1621		
розрахунками зі страхування	1625		
розрахунками з оплати праці	1630		
Поточні забезпечення	1660		
Доходи майбутніх періодів	1665		
Інші поточні зобов'язання	1690		1,9
Усього за розділом III	**1695**	130,7	**95,1**
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття			
Баланс	**1900**	2144,2	**2698**

Продовження додатку А

Баланс на 01.01.2024 р.

Актив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи	1000		
первісна вартість	1001		
накопичена амортизація	1002		
Незавершені капітальні інвестиції	1005		
Основні засоби	1010	1384,2	1701,5
первісна вартість	1011	3394,2	3862,5
знос	1012	2010	2161
Інвестиційна нерухомість	1015		
Довгострокові біологічні активи	1020		
Довгострокові фінансові інвестиції:			
які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030		
інші фінансові інвестиції	1035		
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040		
Відстрочені податкові активи	1045		
Інші необоротні активи	1090		
Усього за розділом I	**1095**	**1384,2**	**1701,5**
II. Оборотні активи			
Запаси	1100	53,6	133,8
Поточні біологічні активи	1110		
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	396,9	360
Дебіторська заборгованість за розрахунками:			
за виданими авансами	1130		
з бюджетом	1135	10,4	12,6
у тому числі з податку на прибуток	1136		
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	38,1	53,5
Поточні фінансові інвестиції	1160		
Гроші та їх еквіваленти	1165	810,3	579,5
Витрати майбутніх періодів	1170	4,2	5,7
Інші оборотні активи	1190	0,3	
Усього за розділом II	**1195**	**1313,8**	**1145,1**
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	**1200**		
Баланс	**1300**	**2698**	**2846,6**

Пасив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	313	313
Капітал у дооцінках	1405		
Додатковий капітал	1410	1539,7	1539,7
Резервний капітал	1415		
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	750,2	880,4
Неоплачений капітал	1425		
Вилучений капітал	1430		
Усього за розділом I	**1495**	**2602,9**	2733,1
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення			
Відстрочені податкові зобов'язання	1500		
Довгострокові кредити банків	1510		
Інші довгострокові зобов'язання	1515		
Довгострокові забезпечення	1520		
Цільове фінансування	1525		
Усього за розділом II	**1595**		
III. Поточні зобов'язання і забезпечення			
Короткострокові кредити банків	1600		
Поточна кредиторська заборгованість за:			
довгостроковими зобов'язаннями	1610		
товари, роботи, послуги	1615	1,2	1,2
розрахунками з бюджетом	1620	92	110,5
у тому числі з податку на прибуток	1621		
розрахунками зі страхування	1625		
розрахунками з оплати праці	1630		0,3
Поточні забезпечення	1660		
Доходи майбутніх періодів	1665		
Інші поточні зобов'язання	1690	1,9	1,5
Усього за розділом III	**1695**	**95,1**	**113,5**
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття			
Баланс	**1900**	**2698**	**2846,6**

ДОДАТОК Б

Звіт про фінансові результати за 2021 рік

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	2831,9	1837,9
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	1399,2	1032,1
Валовий:			
прибуток	2090	1432,7	805,8
збиток	2095		
Інші операційні доходи	2120		
Адміністративні витрати	2130		
Витрати на збут	2150		
Інші операційні витрати	2180	577,2	432,8
Фінансовий результат від операційної діяльності:			
прибуток	2190	855,5	373
збиток	2195		
Дохід від участі в капіталі	2200		
Інші фінансові доходи	2220		
Інші доходи	2240	78,4	33,7
Фінансові витрати	2250		
Втрати від участі в капіталі	2255		
Інші витрати	2270		
Фінансовий результат до оподаткування:			
прибуток	2290	933,9	406,7
збиток	2295		
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300		
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305		
Чистий фінансовий результат:			
прибуток	2350	933,9	406,7
збиток	2355		

Продовження додатку Б

Звіт про фінансові результати за 2022 рік

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	2770,1	2831,9
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	1536,8	1399,2
Валовий:			
прибуток	2090	1233,3	1432,7
збиток	2095		
Інші операційні доходи	2120		
Адміністративні витрати	2130		
Витрати на збут	2150		
Інші операційні витрати	2180	713,3	577,2
Фінансовий результат від операційної діяльності:			
прибуток	2190	520	855,5
збиток	2195		
Дохід від участі в капіталі	2200		
Інші фінансові доходи	2220		
Інші доходи	2240	69,4	78,4
Фінансові витрати	2250		
Втрати від участі в капіталі	2255		
Інші витрати	2270		
Фінансовий результат до оподаткування:			
прибуток	2290	589,4	933,9
збиток	2295		
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300		
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305		
Чистий фінансовий результат:			
прибуток	2350	589,4	933,9
збиток	2355		

Продовження додатку Б

Звіт про фінансові результати за 2023 рік

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	2759,6	2770,1
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	1918,2	1536,8
Валовий:			
прибуток	2090	841,4	1233,3
збиток	2095		
Інші операційні доходи	2120		
Адміністративні витрати	2130		
Витрати на збут	2150		
Інші операційні витрати	2180	780,5	713,3
Фінансовий результат від операційної діяльності:			
прибуток	2190	60,9	520
збиток	2195		
Дохід від участі в капіталі	2200		
Інші фінансові доходи	2220		
Інші доходи	2240	69,4	69,4
Фінансові витрати	2250		
Втрати від участі в капіталі	2255		
Інші витрати	2270		
Фінансовий результат до оподаткування:			
прибуток	2290	130,2	589,4
збиток	2295		
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300		
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305		
Чистий фінансовий результат:			
прибуток	2350	130,2	589,4
збиток	2355		